ISSN 1814—4357

Дачникам садівникам городникам

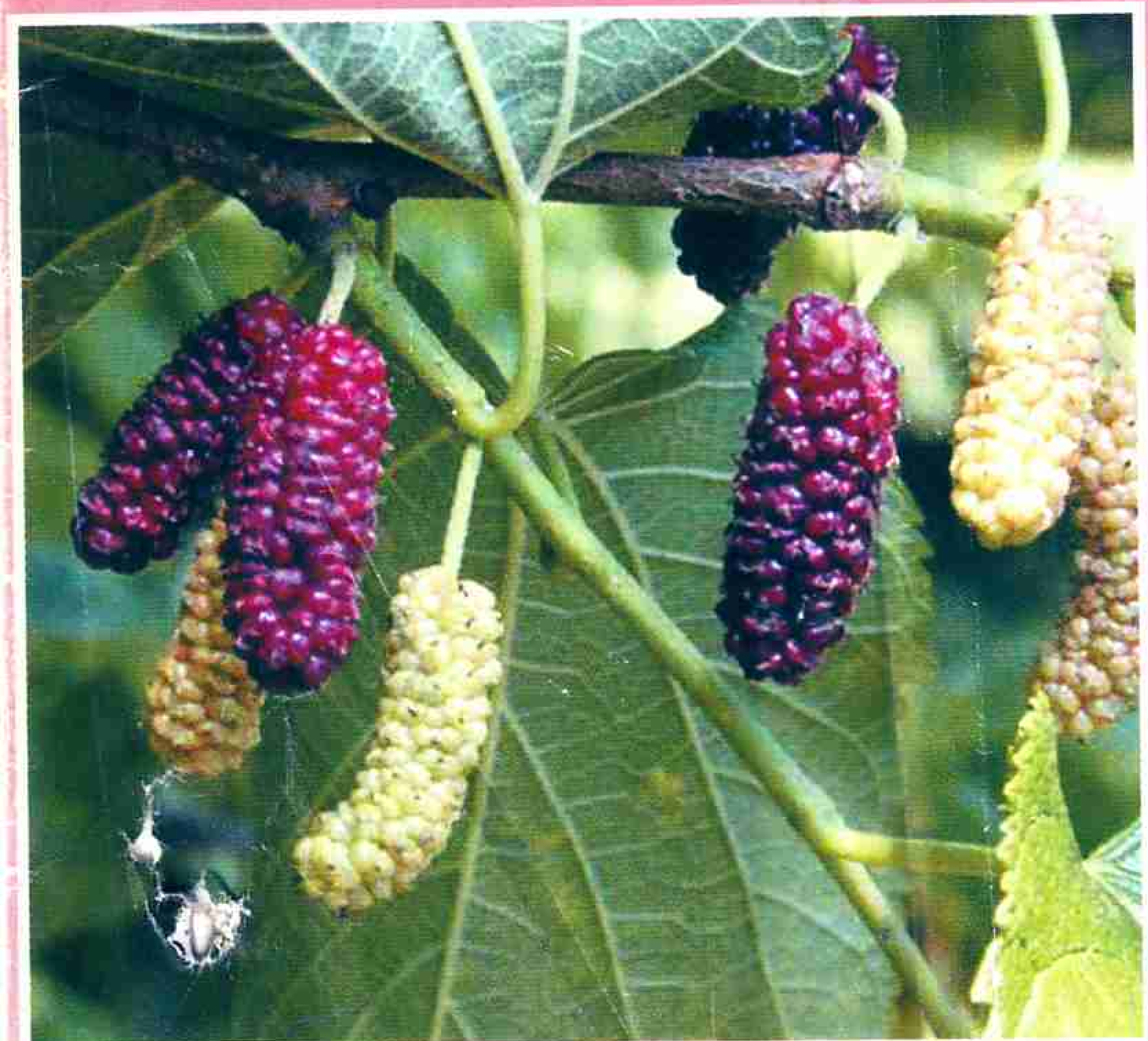
Всеукраїнський щомісячний журнал

Дім • Сад • Город

№ 12 грудень 2006

Цикламени – чудові кімнатні квіти

Шовковиця – корисна рослина

Салат "Новорічний"

До святкового столу

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Рубрику веде
Т.В.Грабовська,
головний спеціаліст з правових питань
ЦК профспілки працівників
охорони здоров'я України

Реєстрація державних актів на право власності на землю здійснюється у відповідності із Законом

Питання: Я приватизувала земельну ділянку. Заплатила 200 грн. За реєстрацію державного акта на землю вимагають сплатити 36 грн. Скільки коштує реєстрація державних актів? У якому законі це записано?

О.І.Романенко,
16320, Чернігівська область,
Куликівський район, с. Ковчин

20 січня 2005 року Верховна Рада України прийняла Закон України "Про захист конституційних прав громадян на землю", який визначає фінансові засади щодо реалізації громадянами України прав власності на землю відповідно до статті 14 Конституції України.

Згідно з цим Законом вартість робіт із землеустрою щодо виготовлення документів, які посвідчують право власності на земельні ділянки, при виділенні в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) не може перевищувати п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (5×17 грн.).

Вартість робіт із землеустрою щодо виготовлення документа, який посвідчує право власності на земельну ділянку, за передачі безоплатно земельних ділянок у власність громадянам України відповідно до статті 121 Земельного кодексу України, крім випадків, визначених частиною першою цієї статті, не може перевищувати дев'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (9×17 грн).

Відповідно до статті 202 Земельного кодексу України державна реєстрація земельних ділянок здійснюється у складі державного реєстру земель.

Державний реєстр земель складається з двох частин:

книги записів реєстрації державних актів на право власності на землю та на право постійного користування землею, договорів оренди землі із зазначенням кадастрових номерів земельних ділянок;

поземельної книги, яка містить відомості про земельну ділянку.

Реєстрація державного акта на право власності на земельну ділянку для фізичних осіб здійснюється відповідно до пункту 1 та 23 таблиці 6.1 "Розмірів оплати земельно-кадастрових робіт та послуг", затверджених спільним наказом Державного комітету України по земельних ресурсах, Міністерства фінансів України та Міністерства економіки України від 25.06.2001 р. № 97/298/124, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.07.2001 р. № 579/5770, згідно з якою плата за реєстрацію державних актів на право власності на землю і надання витягів з нього становить 5 грн., за внесення записів до Поземельної книги – 10 грн.

Т.В.Грабовська,
головний спеціаліст з правових питань
ЦК профспілки працівників
охорони здоров'я України

Куди мені звертатися?

Народився я у 1938 році. В 1942 році стався вивих правого кульшового суглоба, внаслідок цього отримав захворювання туберкульоз кісток. Пізніше туберкульоз вразив стопу лівої ноги. Документів, які б підтверджували захворювання за період від 1942 до 1944 року, немає. Куди звертатися з приводу підтвердження інвалідності з дитинства.

М.Ф. Тичківський,
с. Стратин Рогатинського р-ну
Івано-Франківської обл., 77022

Щодо змісту запиту читача, то необхідно зазначити, що ступінь обмеження життєдіяльності внаслідок захворювання людини, причин та часу настання інвалідності визначає медико-соціальна експертиза. Органом, який здійснює медико-соціальну експертизу, є медико-соціальні експертні комісії (МСЕК). Зокрема медико-соціальна експертна комісія установлює причинний зв'язок інвалідності із захворюванням чи каліцтвом, що виникли в дитинстві, уродженою вадою.

Згідно з Законом України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" медико-соціальні експертні комісії перебувають у віданні Міністерства охорони здоров'я України і здійснюють свою роботу за територіальним принципом. Огляд громадян у медико-соціальних комісіях відбувається за місцем проживання або лікування за направленням відповідного лікувально-профілактичного закладу.

У разі незгоди оглянутого з рішенням районної, міжрайонної міської медико-соціальної експертної комісії він протягом місяця має право подати про це письмову заяву відповідно до республіканської, обласної, центральної міської медико-соціальної експертної комісії або до медико-соціальної експертної комісії, у якій він проходив огляд, чи до відповідного відділу (управління) охорони здоров'я. Рішення республіканської, обласної, центральної міської медико-соціальної комісії може бути оскаржене до Міністерства охорони здоров'я України.

Б.І. Дегтярьов,
головний правовий інспектор праці
ЦК профспілки України

Дім·сад·город **№12 2006 р.**
Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

...і сорти мускатного гарбуза – ...їх не завжди легко, хоча можна ...посередині. У багатьох журналах ...ки насіння і саджанців, а також ...насіння.
...ин фірми "Наско" (вул. Володи... ...елений світ" (у м. Чернігові – вул. ...зь" (79022, Львів, вул. Городо... ...ошеннями в нашому журналі. За ...мовити насіння різних культур, в

...з наведених скупих даних дуже ...трібний детальніший опис, бажа... ...е тощо. Такий приблизний опис, ...х читацьких листів. Швидше за ...них виробів на півдні додають йо... ...ічні трав'янисті рослини із зеле... ...квітками у пазухах листків. При ...тріскується, в ній близько 80 ...2,5–3 мм, шириною 1,5–1,6 мм, ...я.
...ових, що ростуть у тропічному ...ширений вид, з дещо більшим ...(тахинова) незамінна при виго... ...аку хлібобулочним виробам. На ...слини закінчується у Красно...

...тропічних регіонах. Вони навіть ...та гранат, тому в Україну їх при... ...ідше – з Киргизії.

Ю.В. Слєпцов,
...іональний аграрний університет

Помідори вирощую за Міттлайдером

На своїй дачі під час вирощування овочів я застосовую все нове, про що мені вдається дізнатися іноді навіть раніше, ніж спеціалістам. Це зокрема, стосується, вирощування овочів за системою Міттлайдера та пірамід.

А починається все з пірамід. Вони впливають на насіння, підвищують врожай і збільшують стійкість рослин до несприятливих погодних умов та хвороб. Вирощені з насіння, що зберігалося у пірамідах, помідори зовсім не хворіють фітофторою, яку спричиняють гриби. Проте, на жаль, енергія Космосу не діє на віруси. Це я спостерігав на своїй грядці. Вірусну інфекцію – кучерявість листя знищив лише оксіхомом. У мене в квартирі 6 пірамід таких розмірів: 2,20×1 м, 1,10×0,5 м, а чотири інші – менші. Навіщо стільки? У великій ми з дружиною сиділи по 30 хвилин протягом трьох місяців. Хвороби не вилікували, але стали набагато бадьоріші. У мене велика колекція помідорів, більше 230 сортів, і все насіння зберігаю у пірамідах.

Вирощую помідори на вузьких грядках за технологією Міттлайдера і за всі роки її застосування маю сталий врожай (580 ц плодів у перерахунку на гектар), незалежно від ґрунту і погодних умов. Освоїти систему Міттлайдера не складно, але доводиться самотужки готувати суміш № 2, бо її в Україні ніхто не виробляє. А слід би. Ця суміш складається з 11 компонентів, тобто рослина одержує все, що їй потрібно для росту і розвитку. Встановлено, що рослина засвоює NPK у таких співвідношеннях: 1,8:1:1,8 і в ґрунті нічого не залишається. Щоб зрозуміліше було: якщо
вам до тарілки борщу дадуть дві скибки хліба, то нічого не
у? Для приготування суміші
кг, карбаміду 2,1 кг, сульфа-
у магнію 1,0 кг. Це буде
зажить 6,7 кг, співвідношен-
ікроелементів у будь-який
ову кількість. Ось при вне-
ого у ґрунті не буде. Тільки
норми внесення, бо всякий
такі: до серпня на погонний
уміші, а з серпня – 25 г. Роб-
ботах). У цей час і поливаю
ростуть на міндобривах –
ци з технологією Міттлайде-
ріст рослин і ще небувалу у

дрізняється і його якість за-
Я помітив, що будь-які овочі,
а технологією Міттлайдера,
і – і за хімічним складом, і за

рібні рослинам, безумовно,
Наприклад, добре відомо:
мало йоду, населення хворіє
залози (зоб). Мої ж рослини
ють із суміші № 2 в достатній
зростається, бо в цьому не-
и надходять до рослин без
мо, що коли у ґрунті мало
уть посилено накопичувати
сім необхідним рослини ще й
ві виділення і дихальця, отож
краще це їм вдається.

Тепер щодо нітратів. Підвищена їх кількість знаходиться у будь-яких овочах. Це лише один із наслідків постійно зростаючого розбалансування природного середовища, порушення балансу поживних елементів у ґрунті. Відомо, що процес перетворення нітратів в амінокислоти потребує присутності деяких мікроелементів, в першу чергу молібдену, а також багато енергії, яку забезпечує фотосинтез. У свою чергу, для фотосинтезу потрібен магній, який входить до складу хлорофілу, а також належне забезпечення всіма елементами живлення. Недостатня кількість будь-якого із перелічених складових може призвести до надмірного накопичення нітратів.

Де Барао царський ніжно-малиновий

Спринт таймер

Глечики малинові

Овочі, вирощені з дотриманням технології Міттлайдера, багаті білками, амінокислотами; вітамінами та іншими сполуками, а вільних нітратів у них не більше, ніж потрібно для перебігу життєвих процесів у рослині.

Як уже зазначалось, для технології Міттлайдера потрібна суміш № 2, яку ніхто не виробляє. У мене є брошура доктора біологічних наук Т.Ю. Угарової, в якій наведено рецепти приготування 144 макросумішей № 2, з використанням всіх простих, складних мінеральних добрив, які випускає наша промисловість. Бажаючим можу зробити ксерокопію.

Допис про помідори без опису сортів був би неповним, тому наведу коротку характеристику деяких з них.

Де Барао царський ніжно-малиновий. Рослина індетермінантного типу, досягає висоти до 3 м. Плоди сливоподібні, ніжно-малинового кольору, масою до 100 г. Дуже врожайний.

Мінгабел – незмінний сорт для вирощування у ящиках, на вікнах та на балконах. Досягає висоти 10–15 см, високоврожайний.

Дєнєжний Терентьєва. Сорт індетермінантний. Кущ висотою1,8 м. Плоди щільні, червоні, масою 200 г.

Свою назву одержав завдяки високій врожайності, транспортабельності та стійкості до фітофтори.

Дубок – немає стійкішого до фітофтори сорту. Добре витримує низькі температури. Сорт низькорослий, ранній, плоди червоні, плескато-округлі, масою 100 г.

Рожевий велетень. Рослина індетермінантна, висотою 2,6 м. Плоди рожевого кольору, масою 500 г, але багато і кілограмових.

Жовтий велетень. Рослина індетермінантного типу, висотою 1,8 м. Плоди плескато-округлі, жовтого кольору, масою 800 і більше грамів, дуже солодкі.

Зарінь – ранній сорт, детермінантний, кущ висотою 1,1 м. Плоди червоні, плескато-округлі. Сорт стійкий до несприятливих умов вирощування.

Міссурі – ранній сорт, детермінантного типу. Рослина низькоросла, заввишки 1,10 м. Плоди червоні, округлі, масою по 90 г.

Вежа – індетермінантний сорт. Кущ досягає висоти 2,7 м. Він увесь обвішаний червоними круглими плодами масою 210 г. Чудовий сорт.

Томатне дерево. Дуже цікавий сорт. Рослина індетермінантного типу, висотою 1,60 м. Плоди великі, щільні, масою 250 г. На початку дозрівання низ і середина плоду червоні, а верхівка, яка трохи витягнута, зелена. В цей час плоди, а відтак і вся рослина дуже красиві. При повному достиганні зелений колір плодів змінюється на червоний, плоди залишаються привабливими завдяки своїй незвичайній формі.

Лежкі сорти. Ця група об'єднує групу сортів, які збирають зеленими. Поступово вони достигають і через 3–6 місяців стають зрілими, не втрачаючи смакових якостей.

Довгозберігаючий – індетермінантний сорт, висотою 1,7 м. Плід жовтий, округлий, масою 200 г.

Жираф – напівіндетермінантний сорт, висотою 1,5 м. Плід округлий, жовтий, масою 150 г. Вважається чемпіоном щодо лежкості.

Шедевр 1, Шедевр 2 – сорти детермінантні, висотою 1,2 м. Плоди плескато-округлі, масою 300 г. Відрізняються кольором і строками достигання.

В.В. Беспалов,
м. Миколаїв

Консультує спеціаліст

Що це за гарбуз?

На моєму городі якось виріс гарбуз, який мені дуже сподобався. Насіння у нього велике, жовте і погано розлущується. На жаль, під час зберігання воно втратило схожість, а назви сорту цього гарбуза я не знаю.

Допоможіть встановити сорт (для цього надсилаю насінини).

А ще мене зацікавила рослина, насіння якої додають до хлібобулочних виробів.Воно дрібненьке, 2–3 мм, трохи схоже на огіркове. Кого не розпитувала – ніхто не знає. Можливо, ця рослина росте тільки на півдні?

З південних культур я дуже полюбляю фініки, але купувати їх дорогувато. Чи ростуть вони в Україні? Я передплачую журнал нещодавно, тому багато чого не знаю.

Василькова Олена,
с. Миколаївка Менського р-ну Чернігівської обл

Це насіння гарбуза мускатного. Всього існує три різновиди гарбуза: твердокорий; великоплідний (найбільш поширений); мускатний. Останній часто називають – "перехваткою" через форму плоду, яка звужується посередині. М'якуш у неї соковитий, щільний, хрусткий, яскраво-червоного забарвлення. Тож невипадково смакові якості цього гарбуза найвищі серед усіх трьох різновидів. Насіння мускатного гарбуза відрізнити доволі легко: порівняно з іншими гарбузовими воно важко розлущується. Найвідоміші сорти мускатного гарбуза – Вітамінна і Жемчужина. Придбати їх не завжди легко, хоча можна знайти на городі плоди, звужені посередині. У багатьох журналах друкують оголошення про виставки насіння і саджанців, а також приватні оголошення про продаж насіння.

Мускатний гарбуз, сорт Арабатський

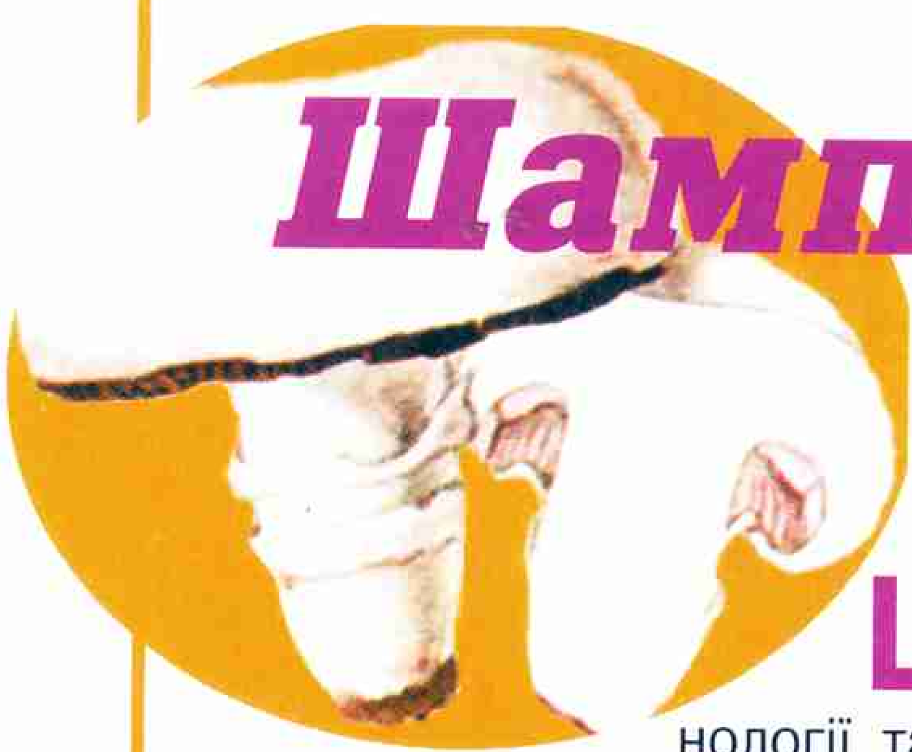
У Києві можна відвідати магазин фірми "Наско" (вул. Володимирська, 91), мережу магазинів "Зелений світ" (у м. Чернігові – вул. Коцюбинського, 61), фірму "Світязь" (79022, Львів, вул. Городоцька, 174). Нарешті, стежте за оголошеннями в нашому журналі. За вказаними там адресами можна замовити насіння різних культур, в тому числі й гарбуза.

Що стосується інших питань, з наведених скупих даних дуже важко виявити, яка це рослина. Потрібний детальніший опис, бажано фотографії, яким кольором цвіте тощо. Такий приблизний опис, на жаль, характерний для багатьох читацьких листів. Швидше за все – це кунжут. При випіканні хлібних виробів на півдні додають його або кмин. Це одно- або багаторічні трав'янисті рослини із зеленим стеблом і великими (до 4 см) квітками у пазухах листків. При достиганні плід (коробочка) розтріскується, в ній близько 80 насінин овальної форми, довжиною 2,5–3 мм, шириною 1,5–1,6 мм, білого, інколи чорного забарвлення.

Існує близько 35 видів кунжутових, що ростуть у тропічному регіоні. Трапляється і менш поширений вид, з дещо більшим насінням. Олія з насіння кунжуту (тахинова) незамінна при виготовленні халви, надає пряного смаку хлібобулочним виробам. На жаль, межа вирощування цієї рослини закінчується у Краснодарському краї.

Фініки ростуть у тропічних і субтропічних регіонах. Вони навіть більш вибагливі до тепла, ніж інжир та гранат, тому в Україну їх привозять переважно з Узбекистану, рідше – з Киргизії.

Ю.В. Слєпцов,
Національний аграрний університет

Шампіньйони на дачі

Цей вид грибів культивують давно завдяки відносній простоті технології та високій харчовій цінності. З них можна приготувати багато страв з тонким смаком і ароматом. Це справді делікатесний продукт.

У мене на присадибній ділянці шампіньйони ростуть навесні і влітку у відкритому ґрунті. Ще з осені готую невеликі траншейки завдовжки 1 м, завширшки до 1 м і завглибшки до 30 см. Заповнюю їх різними бур'янами від прополювання городніх культур, пересипаю перепрілим коров'яком, ретельно змочую сечею від корови, присипаю дерновою землею (точніше – цілинні пласти вкладаю вниз травою і так залишаю до весни).

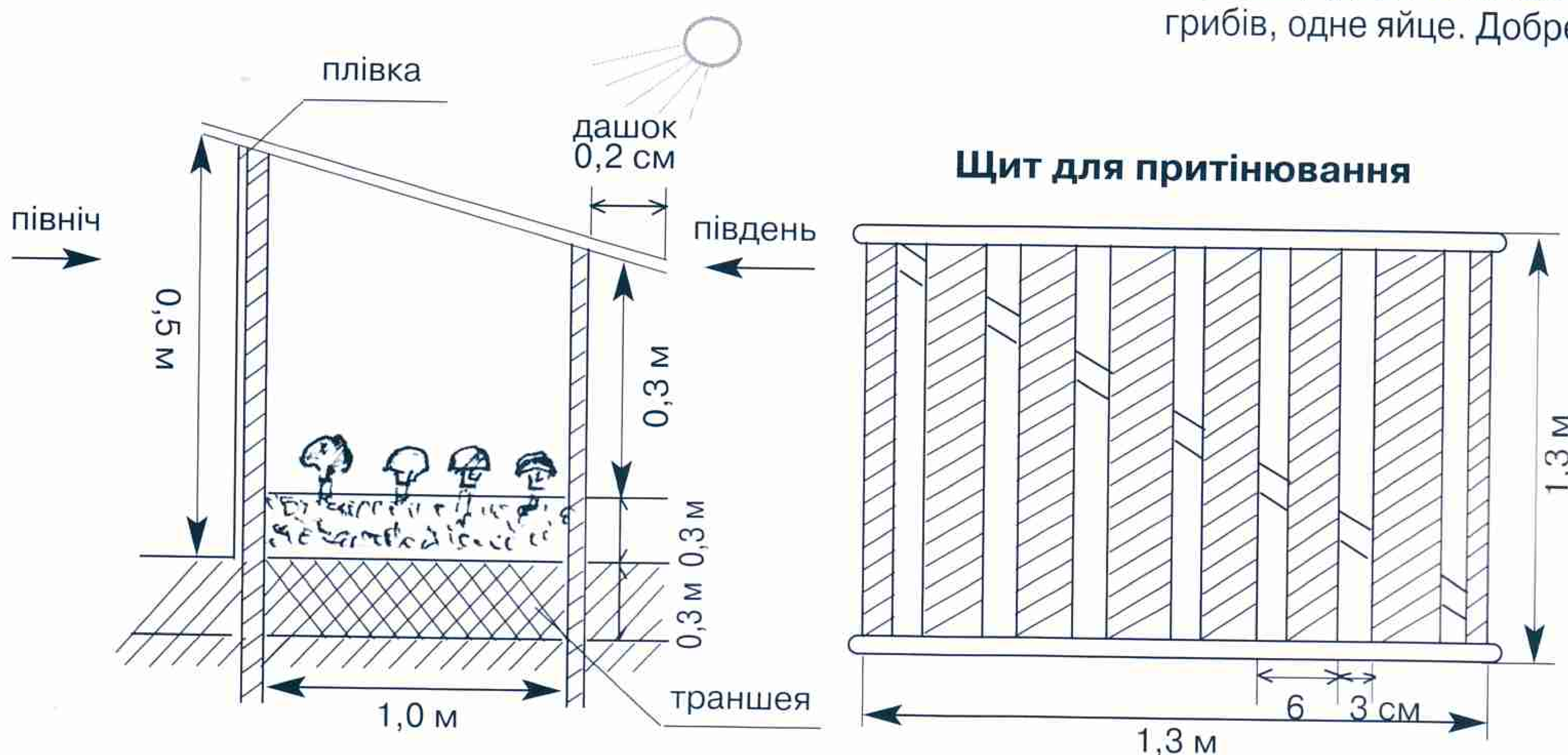
Рано навесні готую субстрат. У дерев'яний ящик-корито (носилки) накладаю заготовлену з осені гречану солому (два–три оберемки), додаю два відра добре перепрілого гною, 5–6 кг курячого посліду і дві–три жмені аміачної селітри. Помилка у пропорціях великого значення не має. Такої кількості субстрату вистачає на 1м^2 грядки.

На цей час те, що закладене в траншейки з осені, просяде, і, перепріваючи, виділить тепло. Поверх нього я кладу субстрат. З північного боку прикриваю траншейку склом для захисту від протягів. Рядки розміщуються в напрямку захід-схід. Зверху над ними роблю навіс з плівки від дощів та сонця. Коли сонце припікає, накриваю решітчастими щитами (сонячного світла у години "пік" має проникати не більше 30–40%).

Щити роблю таких розмірів: ширина планок 5–6 см, проміжки між ними 2–3 см. Поливаю грядку дозовано відстояною дощовою водою з температурою 25–30°С. Щоб контролювати температуру, всередину грядки ставлю термометр (вона має бути в межах 25–27°С).

Субстрат на грядці повинен вилежатися на грядці близько тижня. За цей час у ньому відбудуться всі біохімічні процеси. Потім трохи ущільнюю компост. Як правило, він дозріває за 10 днів. По поверхні готового компосту розсаджую поламану на шматочки грибницю у шаховому або лінійному порядку на відстані 30–40 см, на глибину до 3–4 см. Лунки з міцелієм присипаю дрібним субстратом (компостом) середньої вологості.

Після появи сходів дуже важливо стежити за вологістю компосту. Коли вона недостатня, ріст грибів уповільнюється. Якщо грибниця прижилася, сходи за нормальних умов мають з'явитися через два тижні. У спеку потрібно зволожувати повітря на грядці під навісом з обприскувача (дрібне розпилення).

Проростаючи у товщі субстрату, грибниця ніби обплітається товстим шаром павутини. Її нитки ростуть у всі боки і наскрізь пронизують його. Корисно пророщувати павутину під зволоженим папером, який потім прибирають і підсипають ґрунтом: дернова земля + торф (2:1), шаром 3–5 см. Ця суміш відіграє важливу роль у регулюванні газового і водного обміну між компостом та навколишнім середовищем, стабілізуючи кислотність ґрунту і стимулюючи утворення плодових тіл.

Коли павутина (гіфи) проросте у компост, суміш розпушують – це прискорить вегетативне розмноження і поліпшить склад повітря (аерація). Якщо дотримуватися всіх умов технології, перший урожай можна зібрати вже через 2–3 тижні, а потім збирати гриби "хвилями" через кожних 2–3 дні.

Вирощування шампіньйонів – захоплююча справа від весни до осені. Ваша праця окупиться стократ, якщо дати лад рясному врожаю.

Слід пам'ятати, що гриби – продукт, який швидко псується. Отож, готувати страви з шампіньйонів потрібно одразу після збирання, а зберігати в холодильнику не більше трьох–чотирьох діб. Перед вживанням їх необхідно ретельно очистити від часточок ґрунту і добре промити. Ці гриби можна сушити, маринувати, консервувати, а також готувати з них делікатесні страви.

Страви з шампіньйонів

Шампіньйони мариновані

Беремо 1 кг грибів, заливаємо півсклянки води і варимо 20–25 хвилин. Дуже важливо постійно збирати піну! Після цього слід додати столову ложку солі, прянощі, цукор, оцет – за смаком. Ми готуємо гриби з яблучним оцтом, це надає їм специфічного смаку. Всю порцію грибів потрібно прокип'ятити ще 5–6 хвилин. Розсіл стає прозорим, а гриби опускаються на дно, що свідчить про їхню готовність.

Після охолодження до кімнатної температури гриби перекладають у суху стерилізовану банку, накривають кришкою і зберігають за температури +6–7°С.

Консервовані шампіньйони

Гриби залити невеликою кількістю води (до третини об'єму), довести до кипіння і варити протягом 15–20 хвилин. Після цього розкласти у простерилізовані банки, залити бульйоном, у якому вони варилися, і стерилізувати 35–40 хвилин. Консервовані шампіньйони не втрачають смаку й аромату, привабливо виглядають у банках і можуть прикрасити святковий стіл.

Оладки з шампіньйонів

Півкілограма картоплі почистити, промити і натерти на тертушці. Додати півкілограма почищених і дрібно порізаних грибів, одне яйце. Добре перемішати, посолити і випікати як звичайні оладки.

Фаршировані шампіньйони

Взяти певну кількість шампіньйонів середніх розмірів (приміром, 20 штук), відокремити від них шапки, промити у воді з додаванням однієї столової ложки лимонного соку, потім насухо витерти шапки. Дрібно порізані ніжки змішати з чотирма столовими ложками тертого сиру, дрібно нарізаною цибулею-ріпкою і однією столовою ложкою оливкової олії.

Глива росте і на яблуневих колодах

Я – корінна міська жителька, але з 1992 року господарюю на садово-городній ділянці, маю великий досвід вирощування овочів, винограду (укривного і неукривного), квітів та грибів. Сусіди називають мою ділянку "маленьким раєм" і навіть "малим Нікітським ботанічним садом" за різноманіття рослин та буйне цвітіння і плодоношення.

Читаючи журнал "Дім, сад, город" і спілкуючись з городниками-аматорами, звернула увагу на те, що багато людей мало обізнані з технологією вирощування грибів, зокрема гливи, у домашніх умовах, на садово-городніх ділянках.

Глива (рос. –"вешенка") трапляється у природі на багатьох видах деревних порід, як-от тополя, осика, вільха, граб, бук, біла акація, клен, липа, черемха, горобина, бузина, слива, яблуня та на інших листяних породах, а також на ялині, модрині, кедрі.

Вирощуючи гливу в саду (це так званий екстенсивний метод), ви забезпечите свою родину грибами і водночас матимете змогу уникнути небажаних явищ, що мають місце за інтенсивного методу вирощування грибів у закритих приміщеннях (це шкідливо для астматиків, хворих на алергію і літніх людей).

Технологія вирощування гливи досить проста і не надто обтяжлива. Заклавши таку "плантацію" у тінистому куточку садиби, ви зможете одержувати гриби з неї протягом п'яти років.

Довгі колоди товщиною, як мінімум, 15–18 см, а ще краще – 25 см треба розпиляти на стовпчики завдовжки 30–35 см і вимочити протягом 5–7 днів у воді, періодично повертаючи їх. Свіжозрубану деревину вимочувати не обов'язково. Вологість деревини на момент внесення грибниці має становити не менше 80–90%.

Я засіваю відрізки колоди міцелієм у такий спосіб: відпилюю у стовпчиків зверху круг завтовшки 5–8 см, під ним роблю два хрестоподібні надрізи (надпили) і засипаю в них зерно з міцелієм, а зверху прибиваю відпиляний круг. Під пеньки викопую лунки завглибшки 20–25 см, засипаю в них грибницю, ставлю пеньок, засипаю землею й притоптую. Злегка поливаю і землю, й пеньок. Отже, грибниця (міцелій) у мене знаходиться і в землі, під пеньком, і зверху (в надрізах).

Можна просвердлити у стовпчиках дірки по боках, заповнити їх міцелієм і закрити мохом, липкою стрічкою, воском, глиною тощо. Закладати плантацію потрібно у теплий період року (квітень–липень), щоб мати певний запас теплого періоду для проростання грибниці (близько 20°С). Плодоношення починається тоді, коли температура повітря знизиться до 15°С і підуть осінні дощі.

Торік у зв'язку з різкими коливаннями температури і вологості повітря у травні моя плантація плодоносила двічі, очікувалося й третє, осіннє плодоношення. Якщо погода стоїть посушлива, стовпчики з міцелієм необхідно поливати з мілкої лійки, але не заливати, інакше грибниця може вимокнути і згнити.

Щоб закласти грибну плантацію, не обов'язково чекати весни, а вже взимку можна почати пророщувати

міцелій. Підготуйте пеньки, як згадувалося раніше, поставте їх один на один у поліетиленові мішки, попередньо засіявши міцелій в основі мішків у надрізах, або обгорніть поліетиленовою плівкою і встановіть у підвалі чи в іншому теплому приміщенні, підтримуйте в ньому вологість. Через 2–3 місяці міцелій проросте, пеньки вкриються білим нальотом. Коли потеплішає, перенесіть їх на постійне місце.

Глива – дуже смачний і корисний гриб, але її вважають недостатньо ароматною. Спробуйте приготувати її за моїм рецептом – і ви одержите дуже апетитну й ароматну грибну страву.

Поріжте гриби, поставте смажити з невеликою кількістю олії. Тримайте під кришкою до тих пір, поки гриби не підсохнуть. Після цього зніміть кришку, додайте багато нашинкованої цибулі, сіль, мелений перець, олію і смажте, поки зарум'яниться. У кінці приготування додайте одну–дві ложки сметани або вершків і ще трохи протушкуйте страву під кришкою.

Сподіваюся, вам сподобається!

О.І. Скорина,
Харківська обл., смт Нова Водолага

Суміш обсмажити, додати чайну ложечку солі, по чверті чайної ложечки червоного і чорного меленого перцю і викласти її на підготовлені шапинки. Деко змастити столовою ложкою масла, розкласти на ньому фаршировані шапинки і поставити на 10 хвилин у попередньо розігріту духовку.

Піца з шампіньйонами

Приготувати звичайне дріжджове тісто з 200 г борошна, 2 столових ложок олії, 1/2 склянки пряженого молока, 15 г дріжджів та дрібки солі.

Коли тісто підніметься, викласти його у глибоку форму для випікання, змастити маслом, а зверху покласти 200 г шампіньйонів, порізаних тонкими пластинками. Потім взяти 2–3 яйця, півсклянки води і столову ложку лимонного соку, посолити, поперчити, додати 2 столові ложки подрібненої зелені, все змішати і вилити на гриби. Випікати в духовці на середньому вогні протягом 20–30 хвилин.

Запечені шампіньйони

Приблизно 1 кг свіжих грибів нарізати і поставити на маленький вогонь у глибокому керамічному посуді. Коли сік з грибів наполовину випарується, додати 2 столові ложки вершкового масла, 300 г сметани, 2 дрібно порізані цибулини і 2 столові ложки борошна. Все перемішати, посолити за смаком й тушкувати ще 10–15 хвилин, періодично помішуючи. Потім посипати тертим сиром і на декілька хвилин, поставити у добре нагріту духовку. В результаті утвориться апетитна рум'яна шкірочка.

На ринках України продають безліч шампіньйонів у свіжому вигляді. Купуючи їх, будьте обережні, знайте, що строк їхнього зберігання – не більше 4–5 діб. На жаль, у торговельній мережі цього правила далеко не завжди дотримуються. Тож вимагайте у продавців сертифікат, з'ясовуйте строк їхнього збирання та зберігання, щоб уникнути отруєння. Придатні для вживання шампіньйони мають бути пружними, сніжно-білими, з круглими шапинками.

Сподіваюся, що моя стаття стане "лікбезом" для необізнаних читачів популярного журналу "Дім, сад, город" і допоможе їм уникнути прикрих неприємностей, а також без шкоди для здоров'я поласувати грибними делікатесами.

М.Г. Власов,
травознай, м. Суми

Не користуйтеся пестицидами у закритому ґрунті

Зараз у багатьох садівників і городників є теплиці – плівкові і скляні. У них вирощують різні овочеві культури, розсаду і навіть суниці та кавуни. Читачі журналу часом запитують, як боротися з шкідниками й хворобами, щоб не завдати шкоди ні рослинам, ані власному здоров'ю? Чи існують екологічно чисті й безпечні засоби боротьби?

На ці питання відповідає Ю.В. Слєпцов, кандидат сільськогосподарських наук, викладач Національного аграрного університету. Його поради допоможуть вам тоді, коли білокрилка та інші шкідники й хвороби з'являться в теплиці.

Слід мати на увазі, що застосування пестицидів у закритому ґрунті нині заборонено (стаття 13 Закону України про пестициди і агрохімікати). Натомість саме тут створюються оптимальні умови не лише для рослин (на відміну від поля), а й для різних патогенів. Та якщо тепличні комбінати мають змогу застосовувати високоефективний біологічний метод, (комах-ентомофагів), то на присадибних ділянках можливості щодо цього обмежені. То ж як вирішити цю проблему?

Найбільш небезпечним шкідником у закритому ґрунті є теплична білокрилка, характерна лише для теплиць (в полі її не буває). На щастя, у плівкових теплицях вона трапляється рідко, за тривалої культури на одному місці, а ось у скляних – значно частіше. Збільшується ризик у разі, коли поблизу знаходиться тепличний комбінат.

Теплична білокрилка – маленька комашка, як дрібна біла крапка. Якщо ви торкнетеся ураженої нею рослини, особливо листка, з нижнього боку вилітає рій таких "білих крапок", вони лізуть в очі, у носові пазухи, на одяг... Інші шкідники хоча б не зачіпають людину. На тепличних комбінатах під час епіфітотій працівникам іноді доводиться ходити в респіраторах, у захисних окулярах. Для боротьби з білокрилкою потрібно не лише ретельно знищити рослинні рештки і перекопати ґрунт, у тому числі й за межами теплиць (високий бур'ян навколо споруди – місця її резервації, втім, як і інших шкідників та хвороб), а й зменшити металоємність конструкції, оскільки місцями резервації білокрилки є також щілини даху, труби обігріву, елементи конструкції тощо. Їх слід прочистити дезінфікуючим розчином (хлорним вапном, хлорною водою). Звичайно, якщо цього не зробити, це не означає, що у вас обов'язково з'явиться цей шкідник, але краще знати, від чого залежить фітосанітарний стан у теплиці.

Якщо ви помітили перші вогнища, є кілька досить оригінальних методів боротьби з білокрилкою. Вона полюбляє жовтий колір, тому цю її особливість використовують, розвішуючи в теплиці жовті приманки, вкриті ентомологічним клеєм. Придбати їх можна у спеціалізованих магазинах.

Виробництвом і реалізацією біопрепаратів для захисту рослин займається центр "Біотехніка". Досвідчені фахівці, знаючи період з'явлення білокрилки, розвішують жовті приманки у теплиці, отож збільшення кількості комах на них свідчить про зростання їхньої шкодочинності.

У разі сильної епіфітотії доведеться вдаватися до більш сильнодіючих засобів. Оскільки спочатку білокрилка заселяє нижній бік листя, можна запалити факел і короткочасним рухом (швидким, щоб не обпалити листки) провести по ньому полум'ям. Коли ж і це не допомогло (хоча багато білокрилки спалюється), можна придбати спеціалізованого ентомофага – енкарзію. Проте, якщо у вас невелика теплиця, доцільніше просто зняти плівку повністю. На той час вже буде літо, тому рослини від цього не постраждають.

Рідко зустрічаються на присадибних ділянках інші шкідники, характерні для промислових теплиць, – павутинний кліщ і трипси. Вони, на відміну від білокрилки, не кидаються в очі, пошкоджене листя потрібно розгледіти. Проти останніх є приманки з ентомологічним клеєм вже блакитного кольору. Павутинного кліща знищує препарат фітоверм, який є у продажу.

Значно частіше трапляється попелиця. При цьому шкоди завдає не стільки сама комаха, а вірусні хвороби, які вона переносить (листок закручується, стає зморшкуватим, чорніє, а на місці виділень оселяються сажкові гриби). Проти попелиці є кілька рецептів. Можна обприскати відваром ромашки (залити 10 л води з температурою 60–70°С, заповнити третину об'єму висушеними квітками, настояти 12–14 год). Аналогічні результати дає відвар картопляного бадилля (подрібнюють 1–2 кг його і настоюють 3–4 години), тютюну (1 кг заливають водою такої самої температури і настоюють 24 години). Цікаво: дія тютюнового пилу настільки сильна, що цей відвар можна навіть розбавити водою у 2–3 рази. Щоб розчин краще прилипав до листя, рекомендується додавати мило, пральний порошок (до 40 г на 10 л). Слід зауважити, що рослинні відвари мають слабку дію і ефективні переважно для профілактики або на початкових стадіях. Ефективність цього заходу підвищується за ретельного нанесення розчину на листя з обох боків. Якщо не зробите цього, ви будете прикро розчаровані.

Ефективний і такий захід. Оскільки небезпечна не сама попелиця, а сажкові гриби на листках, можете окропити рослини розчином будь-якого прального порошку, особливо піною.

Через деякий час змийте її водою із шланга. Збиває попелицю з рослини і сильний струмінь води. Тому у разі прогнозу сильного дощу просто зніміть плівку з споруди. Впавши на підлогу теплиці, попелиця вже не підніметься. Поодинокі вогнища можна обтрусити попелом, який інактивує її. Стануть у пригоді такі способи і в польових умовах.

Купуючи на стихійних ринках розсаду, сіянку цибулі, картоплю, можна занести одного з найбільш небезпечних ґрунтових шкідників – нематоду. Симптоми її нелегко виявити, не побачивши. Листя по всій рослині втрачає колір, стає сірим, рослини в'януть. Часто це сприймають за хворобу. Лише викопавши коріння, можна помітити потовщення на них – гали шкідника. Зменшують дію нематоди посіяні поруч календула або настурція. Нині біолабораторії готують грибковий препарат – нематофагін-БЛ. Це порошок з терміном зберігання один рік при 15°C. Норма витрати – 100–150 г/м^2. Вносять його вручну у борозни чи в ґрунт під час вегетації рослин. Поки що дістати його не надто легко, але в разі появи у вас нематоди поцікавтеся у найближчій біолабораторії.

Серед хвороб найбільш небезпечною для помідорів є фітофтора. Особливо будьте обережні, якщо у вас кілька років помідори чорніють, гинуть, а плоди уражені коричневою гниллю. У цьому разі слід підтримувати в теплиці сухе повітря, не поливати дощуванням або тільки удень, щоб до кінця дня ґрунт висихав, не підвищуючи вологість повітря. Проти цієї хвороби застосовують обприскування відваром часнику (50 г подрібнених головок на 10 л води) на початку цвітіння – зав'язування плодів. Останнім часом виявлено і дію бактеріального препарату з Росії – псевдобактерину-2. Хоча його рекомендують для обробки насіння проти кореневих гнилей і обприскування проти оливкової плямистості огірка, з'ясувалося, що він пригнічує й фітофтору. У продажу його не знайдете, але знати про нього потрібно. Якщо біолабораторія запропонує вам його, то здебільшого у порошкоподібній формі.

Перша хвороба, яка найчастіше трапляється в теплиці, – чорна ніжка розсади. Джерелом її є непродезінфіковані ґрунт та насіння. Якщо ви помічаєте, що рослини раптово втрачають тургор, в'януть, прикоренева зона й коріння чорніють, розпушіть міжряддя, посилюючи доступ кисню, нейтралізуйте кисле середовище, сприятливе для збудників цієї хвороби, посипавши крейдою (краще вносити крейду під час сівби в зону коріння).

Ці хвороби та шкідники трапляються в закритому ґрунті найчастіше. Тому про них треба знати в першу чергу. І останнє. Підвищують стійкість рослин збалансоване живлення, оптимальний режим мікроклімату. Тому дотримуйтеся чистоти не лише в теплиці, а й поблизу неї, щоб запобігти занесенню інфекції з-за меж споруди. Знищуйте рослинні рештки після закінчення сезону, дезінфікуйте (протирайте) елементи металевих конструкцій, щілини. На вході до теплиці покладіть дезінфікуючий килимок, постійно вологий, просочений хоча б хлорною водою, протирайте взуття. Обмежуйте прохід усіх сторонніх осіб, хоча це здається дрібницею. Одягайте халати, спеціальне взуття, і ви побачите, наскільки рідше виникатимуть проблеми із захистом рослин.

Ю.В. Слєпцов,
Національний аграрний університет

Консультує спеціаліст

Де дістати насіння сої?

Де придбати насіння сої, придатне для вирощування на Львівщині?

А ще мене цікавить, що можна вирощувати у плівкових теплицях, крім огірків та помідорів, – екзотичне і водночас корисне.

Я.Є. Захарко,
м. Львів

Щодо придбання сої, зверніться хоча б до журналу "Пропозиція". Ледь не в кожному номері серед рекламних оголошень наведено координати фірм, які реалізують її насіння. Займаються цією рослиною і в Інституті землеробства УААН (смт Чабани, м. Київ).

На Львівщині не зовсім сприятливі умови для вирощування сої. Порівняйте, наприклад, кавун і диню з півдня і спробуйте виростити їх на півночі. Так само льон, коренеплоди погано вдаються на півдні. Листя сої опушене (здогадуєтесь, про що це свідчить?), тож зерно може просто не достигнути. Рекомендуємо добрати скоростиглі сорти. Наприклад, сорт Аннушка селекції того ж Інституту землеробства на Кіровоградщині достигає за 75–80 днів. Він найбільш скоростиглий серед вітчизняних сортів.

Щодо культур для теплиць, то асортимент їх дуже широкий: квіти, гриби, зеленні культури тощо. Взагалі, ледь не кожну рослину можна вирощувати під плівкою, щоб одержати продукцію раніше – картоплю, кабачки, баклажани (плівка захищає від колорадського жука).

Розповімо про вирощування дуже популярної за кордоном культури – суниці. Невеликий розмір її рослин робить можливим не лише горизонтальне розміщення, а й вертикальне, у кілька ярусів. Не потрібно нахилятися, відпадає проблема боротьби із ґрунтовими шкідниками, хворобами, значно економиться площа теплиці. Будь-яка споруда придатна для цього. Краще обрати ремонтантну суницю, тобто таку, що плодоносить не один раз на рік, а безперервно (можна й звичайну, але вона дасть лише один урожай). А потрібно ж окупити вартість обігріву та плівки. На жаль, у нашій країні таких сортів немає. Один з основних – Ельсанта – зарубіжної селекції.

Найдоцільніше одержати садивний матеріал з насіння і у віці одного року висадити в теплиці. Вже за 2–2,5 місяця достигнуть перші ягоди. Лишається розрахувати момент, коли вони будуть найдорожчими, щоб саме в цей час почалося плодоношення. При повторних хвилях плодоношення ягоди реалізуються гірше, адже покупці вже наситилися суницею, а ще ж починаються смородина, малина, порічки, аґрус, яблука, груші... Тому за кордоном продукцію з наступних хвиль плодоношення відправляють на переробку (виготовлення вин, лікерів, начинок для цукерок, біокремів, заморожування та ін.).

Щоб зменшити відсоток деформованих ягід, до теплиці слід занести вулик із джмелями, а влітку можна знімати плівку. Якщо відростають вуса, їх систематично видаляють. Є багато причин, чому у нас дуже мало поширена така цікава культура, й одна з них – відсутність сортів ремонтантної суниці.

Ю.В. Слєпцов,
Національний аграрний університет

Чи стане вишня повноцінною плодовою породою?

(проблеми селекції та сортовипробування)

Найважче вдається селекція вишні. Головна причина – гібридне походження простих вишень, які беруть початок від природного схрещування дикої степової вишні (32 хромосоми) з черешнею (16 хромосом).

Прості вишні виникли тоді, коли ще не було великоплідних черешень, тому маса їхніх плодів здебільшого 4–6 г.

Через гібридне походження прості вишні, на відміну від черешень, мають пилок, дуже чутливий до несприятливої, холодної погоди під час цвітіння, який швидко втрачає свою дієздатність. Крім того, дуже часто вишні недостатньо добре запилюють одні одних, або ж спостерігається одностороннє запилення. Можливо, частина простих вишень з більш високою дієздатністю пилку мають походження від повторного схрещування одні з одними.

Вишням для запилення потрібні черешні

Водночас більшість сортів вишні не втрачають здатності добре запилюватися черешнями і від такого запилення дають щедрі врожаї. І знову ж таки від висіву їхнього насіння з'являються переважно триплоїди з 24 хромосомами (які рясно квітують і майже не дають врожаю) та іноді вишне-черешні, або дюки. У них ще гірші справи з якістю пилку і взаємозапиленням. І так без кінця. Є дюки від третього запилення черешнями.

Головне ж достоїнство вишне-черешень – особливо одержаних в останнє століття – вони за розмірами плодів (7–8 г) починають "наздоганяти" черешні, поліпшуються їхні смакові якості. Ці сорти можуть плодоносити здебільшого в оточенні черешень. Поки що мені відомі лише два дюки, котрі не запилюються черешнями – схожа на Подбельську Красуня Рибакура і донецький сорт Ночка.

Селекціонери С.В.Лучинська та О.Я.Олейнікова вперше (2002 р.) встановили, що серед регенератів, одержаних з пиляків вишне-черешень можуть бути клітини від гаплоїдних (32 хромосоми) до оксаплоїдних (64 хромосоми) і навіть клітини, що мають 128 хромосом. Трапляються також клітини з 8, 16, 24 хромосомами, що зайвий раз засвідчує про те, що з чоловічим статевим апаратом у вишне-черешень не все гаразд. Тому у частини вишне-черешень, наприклад, Мелітопольська десертна, Чудо вишня, Ночка та інших – насіння не дає сходів.

Чудо-вишня

Ночка

Два бар'єри: суховії та знижена морозостійкість квіткових бруньок

Дотепер найвеликоплідніші вишне-черешні розмножувались в основному на півдні. Серед них особливо великоплідні: Мелітопольська десертна, Кришане (Ботевградська) з масою плодів до 8 г. На Донбасі не дають плодоносити першій суховії під час цвітіння, другій – знижена морозостійкість квіткових бруньок. Багато південних вишне-черешень з масою плодів до 6 г Май дюк, Англійська рання, Анадольська та інші – у нас недостатньо морозостійкі. Вища морозостійкість, але все ж недостатня для Донбасу, у новітніх мелітопольських вишне-черешень: Іграшки (8), Шалуньї (6). Вони не бояться суховіїв під час цвітіння. Чимало вишне-черешень з підвищеною морозостійкістю, але з масою плодів до 5–6 г за останні десятиріччя одержано в Мічурінську, Орлі та інших місцях: Пам'яті Вавілова, Жуковська, Тургенєвка та ін. Але поки що із "північних" сортів найвеликопліднішим залишається виведена І.В.Мічуріним Краса півночі (7–8 г). Із вказаних трьох сортів лише Тургенєвка не реагує на суховії під час цвітіння. На жаль, це явище значно ширше поширене на Донбасі серед вишне-черешень, ніж серед простих вишень, але й в останніх таких сортів не мало.

Самоплідні сорти – добрі запилювачі

Серед простих вишень є невелика група самоплідних сортів. Мало їх серед дерев дикої степової вишні.

Коли на дослідній станції (Артемівськ) проходили випробування до 600 сортозразків вишень (сорти + відбірні форми різних наукових закладів), на них упродовж трьох років на всі сорти перед цвітінням надівали невеликі марлеві мішечки з

підрахунком бутонів (більше 200–300) і згодом зав'язі. В результаті були виділені лише близько 20 самоплідних вишень з відсотком зав'язі від 10 до 15. І лише Любська дала 19–20% зав'язі. Коли ж одного разу добре прорідили дерево Любської для проведення схрещування й одночасно вивчили самоплідність, то вона досягла 40%! Тобто вона у цього сорту саморегулюється. Але коли Любську спеціально висадили в промисловий сад серед черешень сорту Валерій Чкалов – вона в посіві дала суцільні триплоїди, тобто запилилась черешнею, пилок якої зберігався на комахах-запилювачах.

Ті сорти вишні, які давали 3–5% самоплідності (Тургенєвка та ін.) не відносили до самоплідних, бо такий відсоток самоплідності дають лише поодинокі плоди, що й "демонструє" Тургенєвка, яка часто в оточенні навіть великої кількості сортів вишні дає дуже невеликий врожай і відмінно плодоносить серед самоплідних вишень або черешень, що підтвердилося проведеним нами вивченням запилювачів.

Виявилося, що у вишень тільки невелика група самоплідних сортів має дієвий, майже як у черешень, довгоживучий пилок і які є відмінними запилювачами для багатьох сортів вишні, але лише для тих, що квітують у пізніші строки, позаяк усі самоплідні вишні мають середньопізній і пізній строки цвітіння.

Серед них лише один сорт з плодами, що рано достигають, – Склянка українська (на півночі України вона має назву Шпанка). Решта сортів достигають пізніше. Кращі серед них: Любська, Норд Стар, Молодіжна, Загор'ївська, Метеор, Булатинковська, Кистьова. Останні три в Донбасі менш посухостійкі і їх краще вирощувати далі на захід. І лише у двох останніх спостерігалося рідке для вишні явище: після сильної посухи в рік високого врожаю поганувато закладалися квіткові бруньки.

Любська під назвою Лотівка широко розмножується в Польщі і там навчилися ладнати з її пониженою стійкістю до кокомікозу. Розмножують її на черешневій підщепі.

Любська – єдиний сорт, котрий має ідеальну самоплідність, яка забезпечує без додаткового запилення іншими сортами повний урожай. Тому тільки її можна вирощувати односортними масивами.

На жаль, селекцією вишні на самоплідність селекціонери мало займались і тому тільки в Москві Х.К.Єнікеєвим виведено три самоплідних сорти вишні – Молодіжна, Загор'ївська, Булатниківська, а також Сюбаровою в Білорусі – Кистьова. Але у них самоплідність 10–12, рідко 15% (Булатниківська).

Нноднозразово проведене нами схрещування самоплідних вишень з черешнями і з вишне-черешнями та вирощування їх від вільного запилення, якщо вони росли поряд з потрібними батьківськими сортами, на жаль, не дало відбірних форм з достатньо доброю самоплідністю. Навіть у Любської був дуже невеликий (3–5) відсоток самоплідних вишень, здебільшого кисліших і дрібніших, ніж Любська. Решта сортів не давали і таких відсотків.

Радість

Донецький велетень

Серед кандидатів у сорти із вирощених майже 10 тисяч гібридних сіянців Любської виділено лише один – Донецький велетень (Любська х В.Чкалов) з десертними плодами середнього строку достигання і масою плодів до 8 г. Але культивувати його можна лише західніше, позаяк він, як і 2/3 із районованих в Україні сортів вишні та до половини із 600 випробуваних на Донбасі сортозразків – реагують на суховії під час цвітіння і погано плодоносять на Донбасі (низька посухостійкість приймочки маточки).

Слід відзначити, що окулірувати вишневу підщепу можна тільки в ранні ранкові години, коли відносна вологість повітря на Донбасі доходить до 60%, бо через швидке окислення тканин під час окулірування у вечірні години виростають лише поодинокі саджанці черешні.

Важливо враховувати запилювачів

У відбірних форм вишні доводиться не лише довго перевіряти морозо- та посухостійкість, якість плодів і врожайність, але при виділенні серед них сортів перед розмноженням і передаванням у Держсортовипробування необхідно вивчити запилювачі і визначити, за якою із двох наших технологій – разом з черешнями чи самоплідними вишнями – розмножувати даний сорт.

Держкомісія з сортовипробування, на жаль, районує сорти вишні без вивчення запилювачів, що нерідко призводить до безпліддя вишні у виробничих і присадибних садах. Так, у Криму були районовані відразу чотири вишне-черешні: Подбєльська, Май дюк, Анадольська й Англійська рання, які чудово плодоносять на присадибних ділянках, де, зазвичай, чимало черешень, але квартали з цими вишнями господарства повсюдно викорчували через слабку врожайність.

У Донбасі були районовані Гріот остгеймський ("мати"), Подбєльська ("дочка") і Чорнокорка, а для односортних насаджень – Любська. Всі квартали несамоплідних вишень були викорчувані через те, що Подбєльська давала по 2–3 кг з дерева, Гріот остгеймський – 4–5, зрідка 8–10, Чорнокорка – до 20–25 кг. Довелося вивчити запилювачів і виявилося, що при садінні серед черешень Подбєльська на західному схилі за наявності захисту зі сходу може давати навіть до 50–80 кг плодів з дерева, Гріот остгеймський – 40–80 кг, залежно від якості грунту, а середньопізноквітуюча Чорнокорка – до 60 кг як серед черешень, так і серед самоплідних вишень.

При вивченні запилювачів у всіх районованих і перспективних сортів висівали насіння з селекційною метою. Від запилення Гріота остгеймського Валерієм Чкаловим всього серед 50 сіянців одержаний сорт Чудо-вишня з десертними плодами раннього строку достигання. Його вже планують районувати на Донбасі, розмножують на Кубані. Через раннє

цвітіння його можна культивувати лише серед черешень, у яких із 30 вивчених сортів 2/3 добрі запилювачі, 1/4 – середні і тільки "мати" – Валерій Чкалов та дуже великоплідні Прощальна і Василіса, в яких по 2 "діда" В.Чкалов – погані запилювачі. Насіння Чудо-вишні сходів не дає.

Для одержання самоплідних вишне-черешень Булатниківська була запилена відбірною черешнею Д-54-82 (Дончанка × В.Чкалов). Одержана вишне-черешня Шпанка донецька середньораннього сорту достигання з масою плодів до 7–8 г рожевого забарвлення і 5%-ною (недостатньою), але дуже рідкою для вишне-черешні самоплідністю, у якої підвищена морозостійкість, а плодоношення гірляндами – за типом черешні, але на однорічному прирості. Це періодично викликає необхідність видалення (омолодження) гілок, що оголяються. Насіння Шпанки донецької має добру схожість. Вивчення запилювачів показало, що вона добре запилюється багатьма черешнями і самоплідними вишнями.

Проблеми селекції

Дві головні проблеми в селекції вишні: наздогнати за великоплідністю черешню і підвищити стійкість вишні до кокомікозу. І перша, і друга вирішуються з великими труднощами. Перша – не лише через наявність великої кількості триплоїдів, а й через домінування дрібноплідності. Переважна більшість сіянців навіть від схрещування з великоплідними черешнями мають масу плодів до 4–6 г. Це заставляє збільшувати об'єм схрещувань. Підвищити стійкість вишні до кокомікозу також допомагає схрещування з черешнями.

Але від цієї хвороби немає повністю стійких сортів, є лише черговість захворювання. Навіть у церападусів – гібридів вишні з черемшиною (добра підщепа для вишні) в роки сильного ураження вишні кокомікозом уже, хоча і на поодиноких листках, можна побачити плями цієї хвороби.

У вишні (і черешні) є й інші проблеми. В останнє десятиріччя спалах розмноження шкідника, який пошкоджує плоди – вишневої мухи. Але їй значно більше "сподобалася" черешня і якщо поряд з вишнею росте черешня, то ця муха буквально з'їдає плоди середньопізніх і пізніх сортів черешні і пошкоджує лише поодинокі плоди вишні. Її вже пора перейменувати у "черешневу муху".

І ще є проблема з підщепами. Для більшості сортів вишні кращою є найморозостійкіша підщепа – місцеві форми магалебки. Тільки для Любської вона погано підходить – тобто багато дерев швидко гине від несумісності.

У селекції вишні дуже важливим є також вирішення такої проблеми, як заставити пилок черешень морозостійкіших сортів за допомогою опромінення, мутагенів, іншими фізичними або хімічними способами давати не редуковані гамети.

Поки що лише В.А.Туровцевій вдалося шляхом впливу на пилок мутагенів збільшити кількість не редукованих гамет, а лаборант-цитолог за допомогою мікроскопа вибраковує сіянці-триплоїди.

Також слід шукати способи, за допомогою яких можна домогтися появи у вишне-черешень сортів, якщо не самоплідних, то все ж з надійнішим і дієвішим пилком. А також необхідно посилити селекцію на одержання самоплідних і не самоплідних вишне-черешень з нормальним пилком. Можливо, тут допоможе схрещування дюків між собою – тих, які "захочуть" запилитися і дати схоже насіння.

Тільки розв'язання цих дуже складних завдань допоможе зробити вишню повноцінною плодовою породою.

Л.І. Тараненко,
заслужений агроном України,
старший науковий співробітник
Артемівського НДЦР

Фото **О.А. Кіщак**

Шовковиця –

Шановні працівники редакції журналу "Дім, сад, город"!
Прошу Вас розповісти на сторінках "ДСГ", чим корисна для людини шовковиця та історії про неї.

В.Ф. Балик,
м. Кривий Ріг

Мій дід Ілля Іванович Пилипенко, помираючи, заповів посадити на могилі шовковицю. "Нема кориснішого дерева", – говорив він.

Отже, познайомимося з цією рослиною, щоб пізнати наскільки вона корисна і бажана на садибі чи дачній ділянці.

Назва "шовковиця" походить від шовкового дерева, що дає корм для шовкопряда. Поширене в народі слово "тут" – тюркська назва цього рослинного роду. Шовковиця – цінна плодово-технічна рослина. На Сході здавна вважається священним деревом, бо все в ньому корисне.

Є близько двадцяти видів шовковиці, поширених у помірному поясі північної півкулі та, частково, у горах субтропіків. У нашій місцевості диких видів немає, хоч окультурені, часом, здатні дичавіти і природно розселятись. В Україні повсюдно поширена шовковиця чорна, в меншій мірі – біла, бо у нас перевага надається плодам чорної, тоді як у районах промислового шовківництва майже виключно розводять білу шовковицю. Є багато гібридів між чорною і білою. Зрідка трапляється червона, але вона практичного значення не має. В Японії росте паперова шовковиця, з якої виробляють папір – один з найкращих у світі, – який використовується для грошових знаків та документів.

Рослини, звичайно, дводомні, частково – однодомні. Чоловічі особини звуться шовкунами, яких позбавляються при садінні рослин для одержання ягід, але вони бажані в озелененні, особливо в містах і селах, бо чоловічі особини (шовкуни) не засмічують вулиць.

Шовковицю вирощують, головним чином, щоб мати корм для шовковичних черв'яків. Це смачні й корисні ягоди, а деревина міцна. Вона є цінною декоративною рослиною для озеленення і пейзажного садівництва. Довговічне й ошатне дерево. Блискуче темно-зелене листя тримається на ньому до морозів, не змінюючи забарвлення. Листя прикрашає дерево до пізньої осені, бо воно опадає пізніше багатьох дерев і чагарників. Листки часто різноманітної форми, від цільнокраїх до глибоко розрізаних. Взагалі, листки дуже мінливі: прості, цільні, або лопасні, – бувають різновидними на одній і тій же рослині. Ягода являє собою супліддя, що складається з несправжніх соковитих кістянок.

Шовковиця біла природно поширена в Китаї, звідки вона розселилась по всьому світу, в тому числі завезена в Європу.

Шовковиця біла (чорні ягоди)
Morus alba

корисна і бажана рослина

Шовковиця чорна
Morus nigra

Споконвіку культивується в Середній Азії. Виростає у висоту до двадцяти метрів, маючи діаметр понад метр. Найбільше і найстаріше у світі дерево цієї породи росте в старій частині міста Ходжент, що в Таджикистані, вік якого, вважають, становить одинадцять століть. Ще й тепер у Києві, у старовинних садибах та пам'ятках садового мистецтва, трапляються дерева діаметром до півтора метра біля основі стовбура. Вікове дерево росте у відомій Асканії Новій на Херсонщині.

У важкодоступному місці Східного Тибету на висоті 3500 м вище рівня моря китайськими ботаніками знайдений реліктовий ботанічний куточок невідомих видів бобових і злаків. Тут же група дуже старих дерев: тисячолітня шовковиця з обхватом стовбура 13 м, 980-річний горіх – 10 м в обхваті, персик – 1000 років, гранат – 840 років.

Супліддя білі, жовті, рудуваті, червонуваті до фіолетових, приторно-солодкі, мають певний, злегка неприємний, смак. Останнє є важливою видовою ознакою. В окремих місцях розмножується як культурна рослина, що налічує близько чотирьохсот сортів. Розводять переважно заради листя – корму для тутового шовкопряда. Має значення як плодова рослина. Площа насаджень шовковиці на Земній кулі – понад один мільйон триста тисяч гектарів, з них один мільйон використовується для шовківництва.

Плоди достигають у липні–серпні. Ягоди бувають різних розмірів, форми, відмінні за хімічним складом, хоч за смаком гірші від ягід чорної шовковиці. З найсолодших ягід, які містять у собі до двадцяти п'яти відсотків цукрів при незначній кількості кислоти, виготовляють високоцукристі сиропи (бекмес, або душаб), вино, тутову горілку та інші високоякісні алкогольні напої, подібні до коньяку, безалкогольні напої, запашні компоти, варення, повидло. Плоди запікають у пирогах, з них варять вареники. Люблять ними ласувати дорослі, а особливо діти. Замурзані сільські дітлахи сповіщають про час достигання шовковиці, якою ласують досхочу. Плоди багаті на сполуки заліза, які легко засвоюються організмом людини. Шовковиця нормалізує вуглеводний обмін, краще її вживати натщесерце.

Висушені плоди дуже смачні. Таджики, наприклад, сушені тутові ягоди змішують з кістянками фісташки справжньої і вживають для "розмови", подібно до нашого лузання соняшникового чи гарбузового насіння. Народи Середньої Азії з висушених та перемелених плодів виготовляють кондитерські вироби, що нагадують пряники, або додають їх до тіста замість цукру.

Ягоди шовковиці очищують кров, лікують печінку і селезінку, знімають запалення в горлі, вживаються при шлункових, серцевих захворюваннях, а соки та сиропи – при наривах у горлі і як потогінний засіб.

Вживання ягід шовковиці лікує серце, поліпшує зір, очищає кров, нормалізує обмін речовин. Порошок кори молодих гілок, замішаний на олії, лікує застарілі рани.

Настій кори коренів застосовують як послаблююче та глистогінне. Ягоди полюбляють кури і качки, а зверху ласують ними горобці, іволги, сойки. Настій стиглих ягід у Грузії вживають як потогінний засіб при простудах, а сік – як відхаркувальний засіб при кашлі. Настій плодів – полоскання при хворобах горла.

Кора сприяє гоїнню ран, лікує при гіпертонії. Листки дають жарознижувальний ефект. Лист шовковиці – чай при діабеті та епілепсії. Відваром листя полощуть зуби, щоб заспокоїти біль. Шовковиця – цінний медонос. Деревина цієї рослини тверда, важка, з жовтуватим полиском. Використовується у столярному виробництві, для виготовлення музичних інструментів та винної тари, в якій вино не набуває бочкового присмаку. Слугує замінником дуба. В деяких місцевостях Китаю шовковиця – основне джерело деревини.

З молодої кори виготовляють мотузки та грубі тканини, а листя використовують для одержання жовтої фарби. Ще в 105 році до нашої ери китайці винайшли спосіб виробляти папір з подрібненої кори шовковиці.

Шовковиця червона
Morus rubra

Біла шовковиця знаходить застосування в зеленому будівництві і створенні алей, посадок вздовж вулиць і доріг, утворює прекрасні живоплоти. В естетичному садівництві використовується у вигляді поодиноких дерев, зокрема, декоративних форм, групових насадженнях і посадках на узліссях.

Садівниками-декораторами віднайдено декілька декоративних форм. Найбільше ціниться поникла (плакуча) шовковиця, гілки-батоги якої часто з висоти двох-трьох метрів звисають до самої землі. Ефектними є різновидності: пірамідальна, кулеподібна, великолиста, вузьколиста, розсіченолиста, карликова, з золотавими листками і пагонами. Шовковиця біла придатна для залісненння пісків у степовій зоні, полезахисних лісосмугах на світло-каштанових ґрунтах. У таких випадках слугує кормом для диких птахів і, частково, дрібних звірів. Шовковиця біла в деяких місцевостях Італії слугує підпорою для винограду, який провисає від дерева до дерева у вигляді гірлянд.

Рослина доволі посухостійка та солевитривала, в молодості добре переносить пересаджування. Доволі морозостійка, дорослі дерева витримують морози до –30°С. На півночі – світлолюбна, на півдні витримує півтінь. Кращими є суглинкові ґрунти, але непогано росте на супісках.

Шовковиця щепиться та окулюється тими ж способами, що й яблуня. При цьому приживлюваність навіть краще яблуні. Шовкуни перещеплюють жіночими живцями. Розмножують шовковицю насінням, щепленням, відсадками, а також укоріненням літніх живців, які приживаються дуже добре, буває майже стовідсоткове укорінення.

Чорна шовковиця – дерево могутнє, добре облистнене, довго не скидає листя, бо походить з півдня, лише приморозки сиплять додолу зелений лист, бо жовтіє він тоді, коли довго стоїть погожа, безморозна осінь. Виростає висотою до п'ятнадцяти метрів, походить з Середньої Азії. Плоди чорні або темно-фіолетові, схожі з ягодами ожини, продовгуваті, мають приємний солодкувато-кислий смак, наділені легким ароматом, позбавлені гіркуватості, яка є у білої шовковиці. Культивується населенням виключно із-за ягід, які є незрівнянно кращими, ніж у білої шовковиці. А листки останньої, навпаки, кращі для тутового шовкопряда. Місцеве населення, як дорослі, так і дітлахи, ласує свіжими ягодами. Її використовують як лікарсько-дієтичний засіб. Ягоди чорної шовковиці мають кращі лікувальні властивості, які містять вдвічі більше заліза, ніж ягоди білої. Вони мають кровоочисну властивість, допомагають позбутись ожиріння, нормалізують обмін речовин. Стиглі плоди добре тамують спрагу. Відзначається винятково буйним плодоношенням, незрівнянно кращими показниками ягід. Більш теплолюбна, добре переносить сухий клімат. Деревина менш цінна за попередню.

Звичайні дерева дрібноплідні, але аматори і вчені-селекціонери віднайшли великоплідні рослини. Сортові дерева мають плоди до чотирьох сантиметрів завдовжки і завтовшки два сантиметри. Вони бувають не тільки великі, а й надзвичайно солодкі, а білі форми відзначаються ще й оригінальним сильним ароматом. Є сорт з назвою Чорний принц, який має плоди до восьми сантиметрів завдовжки, але це зі слів аматорів, а вони здатні перебільшувати. З цього приводу турецька приказка: "Сів на шовковиці, з'їв ягоду та й думає, що вже соловейко".

Червона шовковиця – найвисокорosліша за дві попередні, висота до 35 м, при діаметрі до 1,5 м. Листки великі, до 7–10 см, довгозагострені, зверху шорсткі, знизу волосисті. Плоди на довгій ніжці, до 2–3 см завдовжки, темно-червоні до майже чорних, соковиті, кисло-солодкі, які не приваблюють як їстівні. Морозостійкість вища, ніж у шовковиці білої. Листя не придатне для відгодівлі шовкопряда. Швидко росте, рано починає плодоносити, непогано переносить затінення, витривала до морозів і посух. Походить з Північної Америки. Зустрічається дуже рідко. Зокрема, є два дерева в Асканії Новій. Швидкий ріст і великі дерева можуть мати поширення у лісовому господарстві.

В Україну шовковиця потрапила понад півтисячі років тому, за іншими відомостями – ще раніше. Спочатку розмножувалась у садах київських монастирів, тепер часто зустрічається в лісосмугах, зелених насадженнях, старовинних садах, на присадибних ділянках. Місцями дичавіє і розмножується самосівом. Можна побачити покинуті насадження колишніх колгоспів і радгоспів, що давали корм для шовкопрядів у часи захоплення шовківництвом.

Шовковиця присвячена Меркурію – богу торгівлі, покровителю заповзятих ділових та енергійних людей, сприяє успіху у справах. Вона не шкодить благополуччю, тому її сміливо можна садити біля будинку, але краще на ділянці з газоном.

М.Г. Курдюк,
кандидат сільськогосподарських наук

Про особливості волоських горіхів

Великоплідного горіха сорту Моренцівський, якого я виростив на власній ділянці, я придбав на батьківщині Т.Г. Шевченка в селі Моринці Звенигородського району Черкаської області. Але придбання великих плодів горіха не дає гарантії, що вирощені з них дерева будуть такими ж великоплідними.

Волоський горіх належить до однодомних рослин з різностатевими квітками. Але на одному й тому ж дереві горіха тичинкові й маточкові квітки квітують не одночасно. Це явище має назву дихогамії. Спочатку на одному дереві зацвітають тичинкові квітки, коли ж вони відцвітуть, починають квітувати маточкові. Такі дерева називають протоандричними. На іншому дереві спочатку квітують маточкові квітки, а після них – тичинкові. Це дерева протогінічні. Тривалість цвітіння різних квіток на одному й тому ж дереві становить у середньому тиждень. Завдяки дихогамії у волоського горіха відбувається перехресне запилення. Але мені яка різниця? А виявляється, що є. Бо ж у Моринцях багато плодоносних горіхових дерев. І плоди вони мають різних розмірів. Я, звичайно, набрав повну торбу великоплідного Моренцівського. Стратифікувати вже було запізно (потрібно 1–1,5 місяця до висіву), тому зробив скарифікацію (злегка пошкодив шкаралупу), сходи одержав гарні, дружні. Із 50 висіяних горіхів дали сходи 45 шт. Восени 10 сіянців висадив на власному городі, а решту роздав сусідам.

Плодоносити горіх починає у віці 10 років. Ось я й чекав упродовж всього цього терміну. Але, на жаль, із 10 висаджених Моренцівських таким виявився лише один. І причина полягає у запиленні. Якби дерево волоського горіха росло лише одне великоплідне, такого б не було. Дуже рідко, але буває, що на одному дереві тичинкові і маточкові квітки квітують одночасно. А Ф.А. Щепотьєв і А.Г. Герасименко (1970 р.) одержали плоди без запилення. Цим підтвердилася наявність у волоських горіхів апокамікесу. Це дуже важливо, адже апокамікти спадковують усі особливості материнського дерева. В горіха апокамікти становлять 1–3% від урожаю. Науковець П.П. Боділов займався вирощуванням апокаміктів. А мені просто поталанило, що такий апокамікт дістався і мені, і я його виростив на власному городі в Лубнах. Із його плодів у Миколаєві (на моєму новому місці проживання) росте молодий саджанець. А що він собою являє, час покаже.

Ф.А. Щепотьєв наводить таку характеристику сорту. Дерево має крону широкоеліптичної форми, плоди розміром 4,8×3,9 см, масою 16,3 г. Вихід ядра 38,4%, урожай з одного дерева 70 кг.

Усі полюбляють горіхи, але не у всіх є можливість завести їх на власній ділянці. Це дерево до 30 м заввишки, може мати стовбур діаметром до 2 м і живе до 400 років. Ось один із велетнів, про який повідомляла Л.К. Поліщук. Це дерево віком 120 років, заввишки 38 м, стовбур у діаметрі 80 см, площа проекції крони 300 м^2, урожайність 200–300 кг. Де ж знайти йому місце на невеличкій присадибній ділянці? Але у мене було 10 соток землі і садиба на розі. Горіхи росли із східного боку понад дорогою. А коли захотів висадити на ділянці, то вибрав сорт Ідеал. Вперше я прочитав про цей сорт в журналі "Приусадебное хозяйство". За описом С.С. Калмикова, дерево сорту Ідеал помірного росту, починає плодоносити на другому році життя. Плоди дає двічі за літо. Горіхи другого врожаю достигають на два тижні пізніше і менші за розміром від плодів першого врожаю. Плоди середніх розмірів масою 10,4 г. Горіхи зібрані в супліддя по 10–17 штук. У тому ж журналі знайшов адресу господаря цього сорту в Узбецькій РСР. Написав листа і переслав гроші по 1 крб. за 1 шт. Одержавши горіхи, висадив 10 шт. Із них виріс один саджанець. Він дотепер росте і плодоносить в Лубнах на колишній моїй ділянці.

Волоський горіх – це гірська рослина і він не боїться, коли буде засипана коренева шийка. В Лубнах на садибі був підйом підґрунтових вод. Це явище було повсюдним. Погреби та підвали були залиті водою. Біля мого будинку було понижене місце. У результаті підйому підґрунтових вод усі плодові дерева загинули, а горіх ріс біля тину на 2,5 м нижче дороги. Засипаючи понижене місце землею, засипав і стовбур горіха на 2 м. До цього він хворів, фактично пропадав від води і життя ледве теплилось у ньому завдяки верхньому корінню. Але після присипання землею він ожив і став нормально рости і розвиватись.

Щоб людям не довелося замовляти (як це я зробив у свій час) горіхи із далеких країв, то я наведу кілька адрес, де ростуть горіхи, виведені із сорту Ідеал. Можливо ті, хто живе поблизу, скористаються ними.

1. Швидкоплідний донецький. Селекції П.І. Кудли, ростуть два дерева цього сорту в м. Слов'янськ по вулиці Невського, 33.

2. Гроноподібний донецький. Селекції Є.С. Голубєва. Дерево росте за адресою: вул. Жданова, м. Комсомольськ, Донецька обл.

3. Швидкоплідні горіхи ростуть у Хотинському районі Чернівецької обл. у с. Владичне і в с. Недобоуци.

4. Сорт Скіф 5. Селекції В.К. Федорова, росте в м. Сімферополь.

5. Криворізький гроновий. Селекції П.П. Бадалова, м. Кривий Ріг, вул. Азовська, 30, у саду С.М. Мальованого.

6. Хмельницький гроновий. Селекції А.Д. Маяцької. Росте в колишньому колгоспі "Маяк" Дунаєвецького району Хмельницької обл.

Тож, тепер до Узбекистану писати не варто. Удачі вам.

В.В. Беспалов,
м. Миколаїв

Петунія Чорний тріумф

Квіти у моєму квітнику

Чарівний світ квітів і краси ніколи й нікого не залишає байдужим. А тим, хто в нього закоханий, він щедро дарує не тільки свою красу, а ще й натхнення, насолоду та радість життя. Отож, я й хочу поділитися з читачами журналу своїми враженнями від вирощених і побачених у цьому році новинок квіткового царства.

Як завжди велику насолоду отримали від квітування нових сортів петуній. Адже петунії – найкращі квіти літа. **Петунія Чорний тріумф** – це суміш казково красивих, дуже великих, до 16 см у діаметрі квітів з хвилястими бахромчастими краями. Частина рослин з махровими і густомахровими квітками. Рослини міцні, високі, мало розгалужені, потребують підв'язування. Вирощують їх переважно розсадою.

Поповнилась наша колекція і новим сортом **сурфінії SALMON VELVET** $\mathbf{F_1}$. Вона утворює міцні пагони, швидко формуючи каскадну форму. Головні умови пишного квітування: сонячне місце, щедрий полив у спекотну погоду та регулярні підживлення комплексними рідкими добривами. Особисто я висаджую у себе на подвір'ї в стару виварку лише три рослини. Їх достатньо, щоб створити пишну клумбу, яка квітує до самих морозів. Цього року квітування не припинялось до листопада.

Сурфінія

Ампельні бегонії надзвичайно популярні в усьому світі квіти. Яскраві барви цих ошатних рослин прикрашають клумби, вази, підвісні корзини впродовж усього літа. Ще донедавна ці квіти були у нас доволі екзотичною рідкістю, сьогодні ж своєю красою вони полонили серця і наших квітникарів.

Зазвичай, у магазинах продають уже готові коренебульби. На жаль, ці квіти недешеві. Незрівнянно дешевше ці чудові квіти можна виростити з насіння за умови, що вам не бракує терпіння й уваги.

Рослина має кілька стебел завдовжки 30–45 см з камелієподібними квітками. Квітування дуже рясне аж до приморозків.

Насіння висівають у грудні – січні в легкий, родючий субстрат з слабокислою реакцією (pH 6,5). Гранули з насінням не присипають! Добре зволожують, особливо у перші дні, пророщують на світлі, сходи притінюють. До кінця березня забезпечують світловий день упродовж 14 годин. Ящичок або горщик під час пророщування прикривають склом або плівкою, регулярно провітрюють, пікірують через 1,5–2 місяці. Висаджують на постійне місце у напівтіні. Найбільшої декоративності рослини досягають на другий рік.

Восени до приморозків бегонію викопують, просушують, коли листя зав'яне, коренебульби відділяють від стебла і зберігають у торфі або піску при температурі плюс 10–12°С. У лютому – березні висаджують для пророщування в ящики, заповнені сумішшю торфу і листяної землі.

Вербаскум гібридний також новинка мого квітника. На відміну від добре відомого вербаскума скіпетроподібного з жовтими квітками, цей сорт має високі колоски білих, рожевих, пурпурових квіток, дещо схожих на дельфіній. Одна з безперечних переваг цього багаторічника – за умов вирощування з розсади він може квітувати вже в перший рік. Вербаскум гарно росте на легких грунтах, сонячних місцях.

Коли закінчуються літні турботи на городі і в квітнику, більше уваги можна приділити кімнатним квітам. **Цикламени** – чудові кімнатні рослини, які квітують взимку. На кожній рослині квітує цілий букет вишуканих квіток, одночасно на кущі буває до 20 квіток, схожих на різнокольорових метеликів: від елегантно білих та ніжно-рожевих до пурпурних і двоколірних.

Бегонія ампельна

З журналу "Квіти України". Передплатний індекс – 74275

Цикламени

На відміну від багатьох кімнатних рослин, цикламени можна вирощувати з насіння. Найкраще пророщувати його в торф'яних таблетках. Краще взяти посуд з пінопласту (він добре утримує тепло), заповнити його теплою, м'якою водою в такій кількості, як того потребують торф'яні таблетки Джиффі. Потім розкласти по одній насінині в кожну таблетку. Все це запакувати в поліетиленовий пакет, утворюючи з нього міні-парник.

Поставити його в тепле місце з температурою плюс 20–25°С, але не під прямі сонячні промені. Якщо торф'яних таблеток немає, необхідно пам'ятати, що грунт для цикламенів має бути легким, бажано суміш листяної землі, перегною та піску. Насіння злегка присипають грунтом і обережно зволожують посіви. Насіння перед висіванням бажано замочити в слабкому розчині марганцівки на 12–15 годин. За оптимальних умов, сходи з`являються через 4–5 тижнів. До появи сходів не слід допускати пересихання грунту. Проти чорної ніжки або в разі загнивання сіянців можна полити грунт перед сівбою превикуром (0,15%) чи фундазолом (0,05%). Оптимальна температура для пророщування насіння плюс 17–18°С, для росту рослин 18–21°С вдень і 15–18°С вночі, кислотність грунту pH 6.0–6.5. Коли насіння проростає, утворюється потовщення рожевого кольору – це майбутня бульба, потім викидається перший листочок у вигляді невеличкого гачка. Спочатку рослина розвивається дуже повільно до того моменту, коли утвориться міні-бульба і на ній не з`являться корінці. Після того, як почнеться більш інтенсивний ріст цикламена, з`являтимуться справжні листки. В цій фазі розвитку необхідно починати загартовування рослин, періодично привчаючи їх до умов навколишнього середовища.

Молоді рослини двічі пікірують, вперше у фазі двох перших справжніх листочків. Згодом розсаджують у горщики діаметром 7–8 см. Через 6–8 тижнів рослини пересаджують у горщики діаметром 12 см. У горщик рослину треба висадити так, щоб верхівка бульби була на рівні з грунтом. З ростом бульби її верхня частина, на якій закладаються бутони, має бути над землею. Потрібно регулярно підживлювати рослини і розставити їх на притінене місце, в спекотну погоду регулярно збризкувати водою. Рослини зацвітають через 28–32 тижні після сівби.

У народній медицині бульби цикламену використовують для лікування гаймориту.

Успішне вирощування цикламена потребує певного досвіду і дотримання всіх вимог агротехніки його вирощування! Адже від сівби насіння до перших квіток мине майже цілий рік, але коли ви їх дочекаєтесь, усі труднощі будуть забуті і ви отримаєте справжнє задоволення.

Овочі для краси

Крім красивих квітів, я також люблю вирощувати гарні й незвичні овочі. Адже серед овочевих культур є багато сортів, які успішно конкурують з декоративними рослинами і можуть стати справжньою окрасою вашої ділянки. Так, серед **помідорів** плоди надзвичайно оригінальної і красивої форми має сорт **Американський ребристий**. Вони овально-округлі, дуже ребристі, масою до 900 г, м'ясисті, дуже смачні. Одне слово – красиві й корисні. Диво-плоди прикрашають могутні кущі до глибокої осені. За оригінальністю форми йому не поступається і новий італійській сорт **гарбуза Марина**. Справжня царівна-жаба! Оригінальна диковинка на городі – смачна каша на столі.

Щойно закінчився сезон, а ми вже живемо новими планами, надіями й сподіваннями.

Тож, зичу всім успіхів і насолоди від своєї праці.

Р. Боренкова,
м. Дніпропетровськ

З журналу "Квіти України". Передплатний індекс – 74275

Ідентифікація та реєстрація тварин

Державна система ідентифікації та реєстрації тварин почала запроваджуватися в Україні з 2003 року згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 вересня 2003 року №555-р. "Про впровадження ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби".

Створення в Україні державної системи ідентифікації та реєстрації тварин – це вимога часу. Вона запроваджена з метою охорони території України від епізоотичних захворювань, одержання оперативної інформації про поголів'я великої рогатої худоби щодо статі, віку, породи, її переміщення та стану здоров'я. Прогнозування ринків продукції тваринництва та контролю за санітарним станом, якістю та походженням продукції, забезпечення дотримання вимог з племінної справи.

Кінцева мета цієї роботи – забезпечення населення України високоякісними та безпечними м'ясо-молочними продуктами. Споживач, прийшовши до магазину по штрих-код, може отримати всю інформацію про якість м'ясо-молочної продукції, яка пропонується на продаж.

Система розроблена на основі досвіду розвинутих країн з урахуванням вимог законодавства Європейського Співтовариства. Така система вже існує у Франції, Німеччині, Великобританії, Іспанії, Австралії, Канаді, Росії, Польщі і продовжує запроваджуватися у багатьох країнах світу.

Обов'язковій ідентифікації та реєстрації на території України підлягають велика рогата худоба, свині, вівці, кози, коні, а в подальшому і птиця, незалежно від того, в чиїй власності перебуває тварина.

Ідентифікація тварин – це процес з ототожнювання тварин шляхом присвоєння їй унікального ідентифікаційного номера та прикріплення бирок на кожне вухо тварини, внесення інформації до реєстраційної картки, видачі паспорта великої рогатої худоби та ветеринарної картки до паспорта. Якщо тварина здорова, то в неї буде картка зеленого кольору, якщо хвора, то жовтого.

Забороняється використання тварин для відтворення та продаж м'ясо-молочних продуктів, на яких видана картка жовтого кольору.

Бирки жовтого кольору прикріпляють великій рогатій худобі, вівцям, свиням, а світло-зелені – козам. На бирці нанесений літерний код країни, де тварину ідентифіковано, цифровий код області, логотип державного підприємства "Агентства з ідентифікації та реєстрації тварин", штрих-код та цифровий восьмизначний номер тварини. Бирки слід прикріплювати на кожну тварину не пізніше 7 днів від моменту її народження, але раніше, ніж тварина залишить господарство.

Власникам овець, кіз та свиней видаються реєстраційні свідоцтва, а власникам коней – паспорт коня з графічним описом тварини. За бажанням власника коню вживлюється електронний мікрочип.

Дані про тварин та їхнє переміщення вносять до державного Реєстру тварин. Формування державного Реєстру тварин здійснює ДП "Агентство з ідентифікації та реєстрації тварин". Замовлення бирок, обладнання для їхнього прикріплення та видача власникам тварин засобів ідентифікації проводиться винятково державним підприємством "Агентством з ідентифікації та реєстрації тварин".

Щоб проідентифікувати тварину та отримати на неї документи, необхідно звернутися до районних агентів із забезпечення процесу ідентифікації та реєстрації тварин, яких в області є 7 осіб. Територія дії цих агентів – 1 агент на 3 райони. Крім того, в області діють 40 агентів з ідентифікації та реєстрації тварин, закріплених за територією дії сільських рад, які й допоможуть у цьому власникові тварини.

Що необхідно зробити, щоб проідентифікувати й зареєструвати свою худобу?

Крок 1. Звернутися до Агента з ідентифікації, який працює на території, де розташоване господарство, в якому утримується тварина.

Крок 2. Заповнити реєстраційну картку господарства.

Крок 3. Заповнити замовлення (угоду) на проведення ідентифікації та реєстрації тварин.

Крок 4. Отримати в Агента бирки та прикріпити їх на вуха тварини.

Крок 5. Заповнити реєстраційну картку на тварину і через Агента з ідентифікації подати її Агентству.

Крок 6. Отримати в Агента з ідентифікації паспорт великої рогатої худоби з ветеринарною карткою до паспорта. Термін видачі паспорта з веткарткою становить 21 день від дати подання Агентству реєстраційної картки на тварину.

Крок 7. У разі продажу, купівлі, відправлення на м'ясокомбінат (забійний пункт), ветсанзавод заповнити зворотний бік паспорта та подати Агентству через Агента з ідентифікації реєстраційну картку переміщення тварини.

Крок 8. У разі забою (утилізації), загибелі (падежу) зняти з тварини бирки, заповнити зворотний бік паспорта тварини і надіслати паспорт з ветеринарною карткою Агентству через Агента.

Вартість ідентифікації та реєстрації однієї голови з 1 жовтня 2006 р. становить:

Для господарств	Фізичних осіб	Юридичних осіб
Велика рогата худоба	21 грн. 60 коп.	18 грн.
Коні	18 грн.	18 грн.
Свині	12 грн. 90 коп.	12 грн. 90 коп.
Вівці та кози	12 грн.	7 грн. 48 коп.

Станом на 22.09.2006 року у сільськогосподарських підприємствах Київської області ідентифіковано велику рогату худобу: племінних господарствах – 64,3 тис. голів (99%), товарних – 44,5 тис. голів (41,1%), разом 108,8 тис. голів (63%). Належно цю роботу проводять у господарствах Ставищанського району, де вже ідентифіковано 7,2 тис. голів ВРХ (100%), Миронівському – 8,4 тис. голів (100%), Васильківському – 12,6 тис. голів (96%), Макарівському – 9,1 тис. голів (80%).

Незадовільно проводиться робота з ідентифікації поголів'я великої рогатої худоби в товарних господарствах Богуславського району – 50 голів (3,1%), Києво-Святошинського – 212 голів (11,5%), Яготинського – 800 голів (11,5%).

Особливе занепокоєння викликає ситуація, яка склалася з ідентифікації великої рогатої худоби у приватному секторі.

Станом на 22.09.2006 року ідентифіковано у фізичних осіб у 11 районах області, по 115 сільських радах, тільки 5,4 тис. голів (5%) із наявних 109,6 тис. голів. У Фастівському, Таращанському, Ставищанському, Сквирському, Іванівському, Рокитнянському, Поліському, Обухівському, Кагарлицькому, Вишгородському, Бородянському, Баришівському районах цю роботу ще не розпочинали.

На сьогоднішній день у державному реєстрі зареєстровано тільки близько 20 суб'єктів господарювання, які здійснюють забій та утилізацію тварин на території області, що негативно впливає на контроль за переміщенням уже проідентифікованих тварин та м'ясо-молочної продукції.

Враховуючи стан робіт з ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби в області та виконання вимог закону України "Про ветеринарну медицину", наказу Міністерства аграрної політики України від 17.09.2003 року № 342 "Про запровадження ідентифікації і реєстрації ВРХ", та наказу Державного департаменту ветеринарної медицини від 19.04.2005 № 32 "Про затвердження Правил видачі ветеринарних документів на вантажі, що підлягають обов'язковому ветеринарно-санітарному контролю та нагляду, вступає у дію п. 4 наказу Мінагрополітики України від 17.09.2003 року № 342, а саме:

з 01.07.2006 року власникам тварин – юридичним особам у повній мірі та власникам тварин – фізичним особам у частині продажу і забою тварин на м'ясо;

з 01.10.2006 року власникам тварин – фізичним особам у частині продажу молока. У ньому визначено, що, починаючи з цього часу, переміщення великої рогатої худоби з господарства, реалізація молока та забій тварин на м'ясо здійснюється за умови, що тварина ідентифікована двома вушними бирками встановленого зразка за наявності паспорта ВРХ та ветеринарної картки до паспорта.

Це означає, що з 1 жовтня цього року, якщо корова не ідентифікована, то заготівельники не мають права закуповувати молоко у селянина. Тому власникам тварин (фізичним особам) необхідно із розумінням поставитися до цієї справи і провести її якнайшвидше.

Київською філією ДП "Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин" розроблено дієві заходи з проведення ідентифікації та реєстрації наявного поголів'я ВРХ в господарствах усіх форм власності на друге півріччя 2006 року зокрема:

Запровадження щомісячного моніторингу наявного та ідентифікованого поголів'я великої рогатої худоби у суб'єктів господарювання усіх форм власності.

Розроблено скориговані плани ідентифікації та реєстрації поголів'я великої рогатої худоби на друге півріччя 2006 року та доведення їх до районів, господарств усіх форм власності, сільських та селищних рад, агентів з ідентифікації та реєстрації тварин.

Активізована робота на формування та розширення структури агентів з ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби по сільських та селищних радах до 70 агентів

Здійснення безперебійного забезпечення агентів засобами ідентифікації (бирки, аплікатори, дезинфікуючі засоби) і бланками реєстраційних документів відповідно до обсягів запланованих робіт.

Проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота про необхідність ідентифікації та реєстрації тварин усіх суб'єктів господарювання через обласні та регіональні засоби масової інформації.

Необхідно в короткий термін провести ідентифікацію та реєстрацію великої рогатої худоби по області в кількості 170,1 тис. голів, у тому числі по сільськогосподарських підприємствах 79,8 тис. голів, у населення – 90,3 тис. голів.

Для здійснення ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби у населення, розроблені графіки виводок худоби по сільських (селищних) радах. У багатьох районах області відбулися наради з головами сільських рад щодо необхідності проведення цієї роботи. Організовані виїзди агентів майже до кожного села для проведення ідентифікації великої рогатої худоби.

Тому з метою недопущення соціально-економічного напруження поміж сільського населення, яке веде молочне та м'ясне скотарство, місцевим органам виконавчої влади необхідно вжити дієвих заходів з інформування населення про необхідність проведення ідентифікації та реєстрації поголів'я великої рогатої худоби. Адже від цього виграють усі: власники тварин, споживачі м'ясо-молочної продукції.

О.І.Лашко
керівник Київської філії
ДП "Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин"

Яка з в'єтнамських користь?

Після виходу моєї статті „Маєте бажання, успіху здобудете" в журналі „Дім, сад, город" № 5–2006 р. до нас телефонує та надсилає листів багато зацікавлених людей. І ставлять практично однакові запитання: яка вага дорослих свиней, що вони їдять і в якій кількості, в якому віці паруються, скільки поросяток приводять, яке за смаком м'ясо, чи є сало, вигідно чи ні тримати в'єтнамських поросят. Тож спробуємо відповісти на всі ці запитання на сторінках журналу.

Яка ж маса дорослих свиней? На це питання важко відповісти однозначно, бо маса свиноматок, кнурів та кабанчиків, які тримаємо на відгодовуванні, значно різниться. Кабанчики (чищені) набирають масу швидше за всіх. Ми ставимо їх на відгодовування у місячному віці, після того, як відлучили від свиноматки. Після цього тиждень годуємо їх комбікормом для поросят „Стартер". Коли поросята вже гарно їдять, у 5–6-тижневому віці чистимо і ставимо на сухе відгодовування. Сухий комбікорм для кабанчиків виготовляємо власноруч. Він складається з висівок пшеничних – 80%, кукурудзи – 10%, ячменю – 10%. Ще додаємо „Аматор" згідно з інструкцією. Цей корм засипаємо до годівниці об'ємом приблизно 1 куб. м., яка міститься між двома клітками і має виходи на кожну з них. У кожній клітці величиною 1,5×1,5 м перебувають по чотири кабанчики і мають цілодобовий доступ до корму. Також у них постійно є чиста вода. У 5-місячному віці поросята з'їдають 1 кг сухого корму за добу. І в 6–8-місячному віці набирають живої маси до 60–80 кг. Отже, вся турбота за поросятами полягає у тому, щоб раз на тиждень поповнювати годівницю і раз на день прибирати клітку та поповнювати запас води.

Інша річ кнурі. Після відлучення вони перебувають у загальному стаді.

У два місяці кнурів починають цікавити самки й вони набагато гірше їдять, тому й повільніше ростуть і живої маси 60–80 кг досягають лише до року. Але ми залишаємо, зазвичай, одного такого кнурця для того, щоб він міг покривати малих свинок. Обов'язково стежимо, щоб не було близькоспорідненого парування. Для цього кнурця залишаємо від одних батьків, а свинок – від інших. А тому потрібно стежити за тим, щоб він не покрив свою маму, адже сестер в нього немає.

На сьогодні ми маємо три кнурі, які між собою неспоріднені. І з ними паруємо свинок за заздалегідь спланованими схемами. Кнурів краще тримати окремо, але якщо такої можливості немає, то в загальному стаді кнурі не надто агресивні і кожен займає свою нішу (місце на ієрархічній сходинці). Коли свинки приходять в охоту, треба пильнувати, яких кнурів слід вилучити щонайменше на добу. Виявити цей момент

найкраще по кнуру. В нього починає йти піна з рота, він нервується і не підходить до їжі. Кнур бігає, обнюхує усіх свинок, знаходить ту, яка прийшла в охоту. І від неї вже не відходить. Зазвичай, це панівний кнур. Якщо це парування небажане, ми кнура зачиняємо в сараї. З літератури довідалися, що кнуру перед паруванням потрібно давати калорійнішу їжу: ячмінь, овес, пшеницю. На жаль, не завжди вдається розрахувати день парування. Тому кнурі часто утримуються на звичайній годівлі.

Тепер, що стосується свиноматок та свинок. Молоді свинки приходять в охоту від 3 до 5 місяців, і це залежить від багатьох чинників: пори року, годування, умов утримування, спадковості. Так, в осінньо-зимовий період свинки приходять в охоту приблизно в 5-місячному віці, а в весняно-літній починають з 3-х місяців. Молоді свинки мають бути гарно вгодовані, але не ожирілі. Якщо свинки утримуються у просторих клітках і мають вільний доступ до вигулу, це також має позитивні наслідки.

Що стосується спадковості, то наведу такий приклад: дві свиноматки опоросились практично в один день. Від першої ми залишили собі дві свинки, а від другої – три. Свинки утримувалися в однакових умовах, але свинки першої свиноматки погуляли на три тижні раніше. Перший раз молоді свинки приводять 6–10 поросят, другий і наступні опороси – 12–14 поросят. Під час опоросу бажана присутність господаря. За перших ознак настання опоросу (свиноматка набирає в рот соломи і готує гніздо, за годину-дві в неї з'являється молоко), ми готуємо чисті полотнинки, ножиці, йод, слаборожевий розчин марганцівки. Новонародженим поросятам обрізаємо пуповину, залишаючи 6–7 см, звільняємо рот від слизу і знімаємо оболонку з усього тіла. Бажано відразу ж відкусувати ікла. Після цього садимо поросяток до ящика із сіном, над яким горить інфрачервона лампа. Дуже важливо в перші години життя поросят не втратити температуру тіла. Сіно, яке постелено в ящику, допомагає очистити залишки слизу, коли вони там рухаються. Якщо опорос свиноматок затягується, не чекаючи його закінчення, миємо та витираємо вим'я розчином марганцівки, підпускаємо поросят до свиноматки. Коли свиноматка очиститься, прибираємо і даємо їй пійло із дерті та сухе сіно. Поки вона годує поросяток, даємо їй калорійнішу їжу.

Тепер про сало і м'ясо. М'ясо дуже смачне, з присмаком молодої телятини. Сало – чим довше годувалася свиня, тим воно товстіше (до 5 см), м'яке і смачне. Особливо ми полюбляємо коптити. Коли ми залишили 10 кабанчиків на відгодовування, то останнього різали у віці 1 рік. Жива маса цього кабанчика досягала 130 кг. Спочатку різали молодших, починаючи із 7-ми місяців. Маса була різна – від 60-ти кг і більше.

Тому в'єтнамськими свиньми ми задоволені за всіма показниками.

Антоніна Борисівна Кулик,
с. Юшки, Кагарлицький р-н,
Київська обл.,
тел.моб. 8 (066) 750-38-86

Краще запобігти, аніж лікувати!

Згадайте своє дитинство! З-поміж яскравих миттєвостей пригадуємо, як кожного з нас сварили батьки, аби ми не гралися з дворовими котами та собаками, змушували постійно мити руки, фрукти, овочі, лякаючи різними розповідями. Так, вони мали рацію.

Усі ми знаємо про існування таких організмів, як гельмінти (або глисти), зараження ними може настати з багатьох причин. А основною є наша необережність та неуважність у ставленні до власного здоров'я і недотримання звичайних життєвих правил особистої гігієни.

У цьому матеріалі, шановні наші читачі, ми розглянемо паразитарні захворювання, які на сьогоднішній день є одними з найпоширеніших захворювань у світі (близько 89%). А з їхніми збудниками ми можемо зіткнутися будь де: на вулиці, у транспорті, біля водойм, контактуючи з тваринами, вживаючи в їжу немиті овочі та фрукти тощо, до того ж, навіть не підозрюючи про їхню наявність. Багато є видів гельмінтів, які спільні для тварин та людей. В останніх зареєстровано понад 250 видів гельмінтів, 30 з яких виявлені на території України. Найпоширеніші на території нашої держави такі гельмінтози, як фасціольоз, аскаридоз, трематодози, трихоцефальоз та гіменоліпедоз.

Протягом життя практично кожна людина в нашій країні переносить паразитарне захворювання, до того ж найчастіше на них страждають діти. Гельмінтози є причиною затримки розвитку дітей та зниження працездатності у дорослих. І так, якщо ви спостерігаєте хронічне отруєння та підвищену чутливість організму, зниження імунітету, ураження системи органів дихання та травного тракту, зауважуєте виникнення періодичного болю у м'язах, швидке схуднення, маючи належний апетит, а видимі слизові оболонки бліді, то за таких ознак можна запідозрити наявність паразитів. Мусимо знати, що глисти, окрім загальної, чинять і механічну дію на організм, зумовлюючи у ряді випадків такі небезпечні ускладнення, як закупорку жовчних проток та проток підшлункової залози, нариви печінки, кишкову непрохідність, апендицит, прориви кишківника та запалення очеревини.

Тому питання запобігання та ефективного лікування, які є основою боротьби з більшістю гельмінтозів, є надзвичайно актуальними. І на сьогодні розроблено чіткі принципи лікування глистових захворювань.

Що ж конкретно можна робити в таких випадках?

По-перше, вибір антигельмінтного препарату здійснюйте з урахуванням виду гельмінту.

По-друге, терапія гельмінтозів має бути комплексною, тобто спрямованою не тільки на знищення гельмінтів, а й на ліквідацію наслідків їхньої життєдіяльності. Обов'язково ефективність лікування перевірити, для цього потрібно здати повторні аналізи.

І далі, вибираючи конкретний препарат для лікування, обов'язково потрібно проконсультуватися з лікарем та врахувати такі його характеристики: на який вид і стадію розвитку гельмінта діє засіб; його ефективність та індивідуальну сприйнятливість вашого організму до цього засобу.

Науці й практиці давно відомо, що гельмінти мають своєрідний для кожного виду цикл розвитку, проходження, якого потребує певних умов, а саме: необхідну температуру, певну вологість, наявність проміжного господаря та сприйнятливого організму. А ми, люди, про це також мусимо знати, коли хочемо від них уберегтися.

І ще. Джерелом цієї недуги є хворі люди, тварини, які виділяють яйця у навколишнє середовище з фекаліями. Тварини уражаються, заковтуючи зрілі яйця, інвазійні личинки, заціпенілі уражені мурашки, разом з кормом, водою.

А люди? Люди, ж у свою чергу, заражаються через м'ясо. Тому його потрібно піддавати термічній обробці, засолюванню і ні в якому разі не їсти сирим, як це полюбляють робити деякі господині, коли куштують м'ясний фарш. А ще джерелом захворювання є брудні руки, особливо після контакту з тваринами, на шерсті яких можуть бути інвазійні яйця, які можуть потрапити до нашого організму.

Брудна річкова вода, а особливо ставкова, або немиті овочі, якщо їх "споживає" тварина, то тут, також доведеться шукати допомоги у ветлікаря.

Як же власнику своєї живності розпізнати цю капосну недугу? А так. Будь ласка, придивіться: якщо, скажімо, корова чи коза, пригнічена, їдять багато, але худі і мають великий, наче, видутий живіт, або ж іноді без причини відмовляються від корму чи скрегочуть зубами, мають тьмяну, скуйовджену шерсть, затримку линьки, бліді слизові оболонки, намагаються будь-яким чином почухати прианальну частину тіла (розгризають зубами, чухають анальний отвір об стіну чи інший предмет), можливо зауважуєте розлади травлення (проноси, закрепи), то у вас є підстави запідозрити, що у ваших "підопічних" напевно завелися гельмінти. А щоб підтвердити свої підозри чи спростувати їх, не відкладаючи у довгий ящик, перевірте, чи є яйця або сегменти паразитів у фекаліях тварини. Безумовно, тут без лікаря ветеринарної медицини не обійтися. Безперечно, можете й самі з профілактичною метою здати до ветлабораторії дозу антигельмінтного препарату з широким спектром дії, яка вказана у інструкції (деякі препарати потрібно згодовувати двічі, тому завжди уважно читайте настанови перед застосуванням).

Нині є доволі великий вибір антигельмінтних засобів. Перед тим як проводити дегельмінтизацію, слід витримати тварину на голодній дієті добу, відтак не обмежувати водопій. Для дрібних тварин після введення препарату дайте рослинну олію 25–50 г.

Щоб не допустити зараження гельмінтами, необхідно дотримуватися деяких правил, які можуть вберегти вас і ваших тварин від паразитів. Ось вони:

- дотримуватися правил особистої гігієни;
- періодично робити дегельмінтизацію тварин;
- пасовища, які розташовані поблизу водойм, особливо із стоячою водою, необхідно обробляти протипаразитарними засобами широкого спектру дії, щоб знищувати яйця і личинки гельмінтів, а також прісноводних молюсків, які є проміжними носіями цієї недуги.
- не контактувати з безпритульними тваринами, а за власними улюбленцями вести постійний контроль, щоб ті не поїдали трупів та харчових відходів;
- не вживати продукти із стихійних ринків;
- рибу та морепродукти піддавати термічній обробці, заморожуванню або ж засолюванню.

Пам'ятайте, що "все у ваших руках": і власне здоров'я, і здоров'я ваших тварин!

Здоров'я вам, шановні господарі, і всій живності ваших господарств бажає

О.Я. Кононенко,
провідний лікар ветеринарної медицини Інституту ветеринарної медицини УААН

Кропива: безкоштовна аптека

Здавна у народі вважалося, що кропива – чудова й дуже корисна рослина, яка росте по всій Україні. І хоча дехто й дотепер зараховує її до бур'янистих трав, але мені здається, що вона гідна великої поваги і розведення на кожній городній ділянці.

Дещо про використання

Як відомо, з молодої кропиви можна приготувати багато корисних та поживних страв (борщі, салати, соуси, настої), які підвищують імунітет і оздоровлюють організм людини. А яка ж користь від неї тваринам, яких утримують у присадибних господарствах?

Багаторічну кропиву дводомну використовують як додатковий корм для сільськогосподарських тварин у вигляді подрібненої зеленої маси, у сіні, а також для силосування (з кукурудзою, сорго, вівсом, коренеплодами) та для виготовлення трав'яного борошна. Наведемо кілька прикладів:

- Свіжа молода, дрібно порубана кропива – поживний корм для домашньої птиці, особливо молодих індичок.
- Зауважено, що кури, які їдять насіння кропиви, несуться краще.
- Якщо насіння кропиви додавати по одній жмені вранці та ввечері до вівса, то шерсть у коней поліпшиться, стане блискучою, а самі тварини – угодованими й здоровими.
- Кропива запобігає падежу худоби, якщо її додають до корму зеленою або домішують до сухого сіна. Можна також ошпарити її окропом, дати постояти певний час, а потім додавати потроху тваринам до корму.
- Настій з кропиви велика рогата худоба п'є охоче, але інколи радять його трохи підсолити. За вживання такого настою у корів збільшуються надої, якість молока поліпшується, вершки з нього стають смачніші й густіші, а масло – приємним на колір та смак.

Відмінний корм для кроликів

Кропива – важлива складова корму для кроликів. До того ж, це практично найранніший зелений корм. Готують її для цих звірків різними способами.

Спосіб І. Збирають кропиву щойно вона з'явиться. Молоді рослини подрібнюють на шматочки по 2–3 см, кладуть до каструлі й заливають окропом. Коли кропива обм'якне, її присмачують невеликою кількістю комбікорму

або висівок, охолоджують, розкладають до годівниць.

Спосіб ІІ. Щоб приготувати вітамінний корм, подрібнену кропиву можна змішати з вареною розім'ятою картоплею і запарити. Мішанку посипають висівками, охолоджують і згодовують звіркам.

Такий корм дуже корисний. Кролі їдять його охоче й добре набирають масу, молодняк швидко росте, а у маток збільшується кількість молока.

Спосіб ІІІ – це заготівля про запас. Кропиву висушують у затінку (можна подрібненою) і використовують після запарювання. Зберігати суху кропиву найкраще в якійсь тарі – мішках, ящиках, бо вона легко кришиться, розсипається і потім її уже майже неможливо зібрати. Відтак безповоротно втрачається найцінніша частина рослини кропиви – листочки, які містять багато найважливіших вітамінів.

Березові віники чи кропива?

У багатьох періодичних виданнях та книгах з тваринництва фахівці радять заготовлювати на зимовий період березові віники для підгодовування тварин, особливо молодняку. Але, як відомо, ця робота забирає багато часу й сил. Крім того, господарі, які зрізують березові гілки на корм худобі, до певної міри завдають шкоди екології даного району. Який же вихід? Багатьом він відомий – це кропива.

Крім того, за твердженнями учених, які здійснили порівняльний аналіз поживної цінності кропиви звичайної та березових гілок, кропива поступається березовим гілкам лише за вмістом окремих мікроелементів (залізо й кобальт). Але це можна компенсувати гарним сіном чи іншими кормами.

Як уже йшлося вище, кропиву зручно використовувати як добавку до зерна або комбікорму свійським тваринам. Крім того, молодняку раз на тиждень корисно давати "вітамінний чай" – настій з кропиви.

Завдяки згодовуванню кропиви підвищується збереженість молодняку, а також стійкість тварин до респіраторних захворювань.

Оптимальні норми для овець та кіз

На добу вівцям необхідна різна кількість кропиви. Так, барану-плідниеу потрібно 150–200 г, суягним маткам у другій половині суягності та підсисним – 200–250, молодняку до одного місяця – 100, а молодняку до 6 місяців – 150 г.

Козам у період суягності, підсмоктування та лактації норму кропиви збільшують до 30% від норм, які наведені вище для овець. Найкращий час заготівлі – травень-червень.

Особливості вирощування

Розвести на ділянці кропиву легко, бо вона розмножується і насінням, і відростками від коріння. Висівають її у вересні, намагаючись зробити це густіше, ніж насіння інших культур. Можна також розмножувати її поділом рослин. Для цього у вересні або в жовтні кропиву викопують, стебла розділяють і розсаджують, зрізуючи старе стебло на 3–4 см вище кореня.

Після садіння землю навколо рослин утоптують, щоб стебла не могли рости навскіс. Висаджену у вересні-жовтні кропиву можна зрізати для використання уже наступної весни.

Ділянку, яку ви засіяли або засадили кропивою, не потрібно засівати наступного року, бо ця рослина стійка до несприятливих погодних умов та добре приживається. Крім того, кропива може рости на неугіддях і не потребує переорювання. Але якщо ви хочете, щоб стебла росли більші, то рекомендують угноїти землю.

Косять кропиву 4–5 разів за літо, але робити це слід своєчасно – коли

Пропоную...

...карликові кролики різних порід і окрасів, висловухі; декоративні кури, павичі цього року.

Ю.Л. Бутенко,
м. Синельникове, Дніпропетровська обл.,
тел. 8 (05663) 4-10-35, 8 (096) 861-07-46

...жоржини на зріз на 2007 рік. Конверт – каталог.

Валерій Олексійович Стряпчий,
вул. Ростицька, 26, Чернівці, 58004,
тел. 8 (0372) 52-15-84

...підщепи груші – айва ВА-29, ІС-2-10, ІС-4-12; черешні – КОЛТ, ВСЛ-2, Гізела 5.

Сергій Петрович Мейта,
тел. 8 (050) 961-50-03; 8 (066) 948-90-60

...іриси. Конверт – каталог.

Л.К. Шалун,
вул. Жмаченка, 4, кв. 283, м. Київ, 02192

...італійське, французьке, голландське насіння овочевих, пряно-ароматичних, бобових, рідкісних та екзотичних культур, квітів та газонних трав. Стимулятори, біопрепарати, хімпрепарати. Секатори, плоскорізи Фокіна, окулірувальні ножі. Саджанці троянд. Спецлітература.

О.Б. Соломяна,
вул. Франка, 8/10, кв. 1, м. Київ, 01030, Sempolia.org.ua

...дешево: універсальну колекцію помідорів, перцю, огірків (485). Конверт – каталог. Пакет насіння безкоштовно.

Лідія Василівна Смірнова,
с. Пронозівка, Глобинський р-н, Полтавська обл., 39040

...гуртом та вроздріб саджанці клематисів більше 30 сортів.

Світлана Іванівна Лавренович,
вул. Уляни Громової, 4, м. Хмельницький, 29018,
тел. 8 (03822) 4-13-37, моб. 8 (067) 877-18-25

...насіння ранніх помідорів Вогні Москви, Дарина, Загадка, Тайяна та ін.; французьких гарбузів Руж Віф Д'етамп; картоплі Богатир – врожайна та стійка до виродження. Відповідь у вашому конверті.

В.С. Швець,
с. Політанки, Шаргородський р-н, Вінницька обл., 23542

...найновіші та найкращі сорти картоплі, українські та зарубіжні: Ароза, Міранда, Рокко, Белляроза, Опал, Лідер, Сувенір, Марія, Довіра, Ред Леді, Бернадетте, Подолянка, Тайфун та інші. Саджанці смородини, надврожайні, деякі як 5 коп. (40), малина (10) та інші.

О.А. Іллющенко,
а/с 61, м. Прилуки, 17500,
тел. 8 (066) 712-06-90

...великий вибір лікарських, пряних, овочевих, плодово-ягідних культур. Декоративні ліани, кущі, квіти садові та кімнатні, ґрунтопокривні трави і багато іншого (близько 300 назв). Конверт – каталог.

Лідія Іванівна Єлагіна,
вул. Шевченка, 239/29, м. Нікополь,
Дніпропетровська обл., 53219,
тел. 8 (05662) 33754; 8 (050) 533-85-78

...жоржини більше 60 сортів. Кольоровий каталог у конверті замовника.

Олександр Андрійович Лісовець,
вул. Житомирська, 18/5, м. Дніпродзержинськ, 51906

...насіння кукурудзи-гіганта (висота стебла до 4 метрів).

Г.В. Ковбаско,
бульвар Кольцова, 19, кв. 28, м. Київ, 03194
тел. 8 (044) 276-31-02

...цибулини красивоквітуючих гладіолусів. Конверт – каталог.

Лідія Хомівна Березовська,
с. Топчине, Магдалинівський р-н,
Дніпропетровська обл., 51132,
тел. 8 (067) 713-01-22, 8 (097) 509-68-18

...корейські свині.

Черкаси,
тел. 8 (0472) 30-33-57, 8 (067) 648-59-95

...найкращі помідори, айстри та інше.

М.П. Курінний,
вул. Суворова, 49, смт Високопілля,
Херсонська обл., 74000

...насіння овочевих, пряно-смакових, малопоширених, лікарських рослин і квітів: помідори, квасоля спаржева та грибна, огіркова і грибна трава, жминда, галбрі, лагенарія, ангурія, тладіанта, циклантера, батат, чуфа та ін.

В. Делех,
Перемоги, 33-а, кв. 143,
м. Кузнецовськ, Рівненська обл., 34400

...іриси, лілійники, лілії, глоксинії, троянди.

а/с 486 В, м. Київ, 01001,
тел. 8 (067) 238-19-90, 8(066) 211-88-71

...картоплю садивну (50), плоскоріз Фокіна – сталь А 65-Г, міцелій грибів (10); кімнатні – банан та ін., садові – ожина та ін. Книги.

Б.О. Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...саджанці перстачу білого (лікує зоб), родовика, синюхи, калгану, родіоли і т.д. Колекція декоративних хвойних. Конверт – каталог.

Д.В. Теліженко,
а/с 77, м. Луцьк, 43005

вона буде і не занадто висока, і не занадто стара.

Заготовляючи кропиву, її сушать, як і березові віники, у добре провітрюваному приміщенні чи в затінку, запобігаючи потраплянню прямого сонячного проміння. Листки рослини мають бути зелені і похрускувати на дотик, але не відокремлюватися від стебла.

Зберігають кропиву в підвішеному стані, хоча можливі й інші способи, але головне – щоб якість її за цих умов не втрачалася.

І ще. Кропиву, яку планують використати для приготування зеленого корму, необхідно зрізати молодою, для сушіння – уже дорослою.

І насамкінець – важлива порада

Варто нагадати, що у межах міста, неподалік від великих доріг, залізниць та в інших екологічно несприятливих місцях збирати кропиву не рекомендується. Під час росту в таких умовах вона насичується шкідливими речовинами, а відтак – очікуваної користі від неї ви не матимете, а вашим тваринам такі рослини можуть завдати лише шкоди.

Отже, не забувайте про цю цілющу рослину. Адже, використовуючи арсенали "зеленої аптеки", ви зможете підвищити продуктивність своїх тварин, позбавити їх від різних захворювань, а також використати кропиву для потреб родини.

О. Романенко

Пропоную...

...гарантоване виліковування в домашніх умовах інсульту, паралічу, епілепсії, алкоголізму (таємно). Саджанці горіха "Ідеал", смородинового дерева – ягоди як вишня, ожини "Тайбері", ягоди дуже великі, великоплідних сортів винограду, полуниці "Гігант" – плоди розміром з куряче яйце для посадки, індійської лікувальної цибулі, насіння квітів – багаторічних дельфініумів та ін. Конверт – каталог.

Ярослав Антонович Конет,
с. Поділля, Заліщицький р-н, Тернопільська обл., 48613

...саджанці і насіння звичайних, нових, рідкісних культур та квітів з власної колекції, понад 800 найменувань. Конверт з марками на 1 грн. – об'ємний каталог.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н,
Вінницька обл., 23242

...однорічники, тіневитривалі багаторічники. Дешево.

Н.А. Манжуєва,
с. Нижній Березів, Косівський р-н,
Івано-Франківська обл., 78615

...корейські поросята, свиноматки, кнур.
Вінницька обл., тел. (04344) 4-12-34

...способи економії газу при опаленні (5 грн.) і каталог порад.
п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...саджанці гінкго (опис в "ДСГ" № 9, 2006 р.) по 10 грн. за саджанець. Пересилка 6 грн. Книга про гінкго. Конверт – каталог.

Анатолій Терещук,
вул. М. Вовчка, 2, кв. 1, м. Рівне, 33014,
тел. 8 (0362) 23-00-24

...насіння чуфи, арахісу, гумі, ківі, жминди, гранату, ожини Техас, жовто- і чорноплідної малини, безвусої і ремонтантної суниці.

О.В. Грогуль,
вул. Мічуріна, 18 кв. 27,
м. Козятин, Вінницька обл., 22100

...молодняк та дорослі в'єтнамські вислочереві свині.

Тетяна Володимирівна Нікітіна,
смт Вел. Димерка, Броварський р-н, Київська обл.,
моб. 8 (097) 595-33-61

...великий вибір живців плодових, ягідних та декоративних культур для щеплення і укорінення. Конверт – каталог.

Микола Миколайович Француз,
с. П'яновичі, Самбірський р-н, Львівська обл., 81450

...в'єтнамські поросята.

А.М. Білявська,
м. Нова Одеса, Миколаївська обл.,
тел. (05167) 9-11-82

...в'єтнамські поросята.
с. Дружня, Бородянський р-н,
Київська обл., тел. 8 (066) 428-72-78, 8 (066) 29-69-325

...в'єтнамські поросята.
Київська обл.,
тел. 8 (097) 481-63-88, (097) 349-27-83

...нові перлини селекції, а також відібрані за 20 років випробувань лише найврожайніші, стійкі до хвороб, надранні сорти помідорів, огірків, кавунів, капусти та багатьох інших традиційних і рідкісних овочів та квітів.
а/с 78, м. Київ, 02154

...саджанці троянд елітних сортів на весну 2007 року.

Нінель Павлівна Коробань,
вул. Горького, 61, с. Оріхове, м. Антрацит,
Луганська обл., 94683

...великий вибір живців для щеплення плодово-ягідних культур. Конверт – каталог.

Сергій Володимирович Шульга,
вул. Лісова, 14-а, с. Рибальське,
Охтирський р-н, Сумська обл., 42734,
тел. (05446) 76-2-51

...насіння помідорів (100), солодкого перцю (23), огірків (6),баклажанів; садивну картоплю (48); саджанці смородини (25), порічок (7), аґрусу (8), малини (7); коренебруньки канн (8). Каталог у вашому конверті.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки, 17502

...насіння амаранту, шпинату Утеуша, мінімальне замовлення – 100 г – 15 грн.

Ю.М. Євтушенко,
с. Мар'янівка, Карлівський р-н, Полтавська обл., 39522

...новинки солодкого перцю. Конверт – безкоштовний кольоровий фотокаталог.

С.А. Рябова,
а/с 50, м. Українка, Київська обл., 08720

...корейські поросята, свиноматки.
м. Буча,
тел. 8 (04497) 9-96-72 дом.

...насіння овочів і квітів: вітчизняні та зарубіжні – 15 коп. у міні-пакетах, від 25 – в кольорових. Знижки, опт, вагові. Захист рослин. Конверт – каталог.

Анатолій Георгійович Авраменко,
вул. Маяковського, 12, м. Красногорівка,
Мар'їнський р-н, Донецька обл., 85630,
тел. 8 (06278) 2-35-20

...кролівникам: креслення міні-ферми Михайлова, методика вирощування кролів-акселератів на комп'ютерному диску. Ціна – 60 грн. Одержання – післяплатою.

Володимир Іванович Пашко,
вул. Леніна, 22, кв. 24, смт Куйбишева,
Запорізька обл., 71000

...момордику, ехінацею, розторопшу, доліхос, перець Чудо Востока, Каліфорнійське чудо та ін.; баклажани: Геліос, Римини, Лонг Вайалет та ін.; помідори: Кримська роза, Бразильський велетень, Червоний велетень, Рожевий фламінго, Хурма; квіти, пряні культури та ін. Конверт – каталог.

Анатолій Юрійович Байдиков,
с. Сусаніне, Первомайський р-н,
АР Крим, 96332

...післяплатою насіння гарбузів-гігантів Титан, Голіаф і Атлант, голонасінного; помідорів, огірків, перцю, патисонів, кабачків, розторопші (рецепти). Конверт – каталог. Приймаю замовлення.

Валентина Іванівна Чебаненко,
с. Бреусівка, Козельщинський р-н, Полтавська обл., 39150
тел. 8 (05342) 9-81-19

...травоїдних поросят породи мангал.

Вадим,
Дніпропетровська обл., 51700,
тел. 8 (066) 511-98-18

...поросят угорської мангалиці, поросят і свиноматок в'єтнамської вислочеревої породи.

Н.Г. Подопригора,
вул. 8 Березня, 86, м. Красноармійськ,
Донецька обл., 85306,
тел. 8 (06239) 2-95-64, 8 (050) 109-48-79

...перець Бел Гой і К°, Колокол, Богатир та ін., чуфу, люфу, момордику, лагенарію (7 сортів), кавбуз, кавбудек, диньбуз, гарбуздиню, канталупу, скорцонеру, сою, сориз, вігну, маш, цибулю широколисту, багатоярусну; жминду, гумі, іргу, йошту, барбарис, айву А, В, Я, вишне-черемху, помідори: ранні, суперранні, ліаноподібні, гігантські – стійкі до фітофтори. Каталог – 500 найменувань.

В.П. Ярмольчук,
вул. Франка, 3, смт Рафалівка, Рівненська обл., 34371

...агроном-виноградар пропонує саджанці, живці комплексностійких сортів винограду. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя,
тел. 8 (0612) 67-49-53, моб. 8 (066) 772-58-89

...молодняк фазанів – алмазних, сріблястих, мисливських.

м. Васильків,
тел. 8 (050) 137-15-88

...щорічно оновлювана колекція найкращих великоплідних сортів суниць (понад 100), смородини (61), малини (36), агрусу (23). Опт, роздріб, поштою.

Володимир Федорович Нікіпєлов,
вул. Шевченка, 76, с. Тубільці, Черкаський р-н.,
Черкаська обл., 19611,
тел. 8 (050) 9620418, 8 (050) 183-03-47

...найурожайніші сорти картоплі Купалінка, Чародій, Белляроза посилками по 6 кг.

Т.В. Медведєва,
пр. Заводський, 13, м. Новгород-Сіверський,
Чернігівська обл., 16000,
тел. 8 (04658) 2-26-38

...великий вибір декоративних хвойних та листяних рослин, ягідників поштою. Висилаю каталог.

Сергій Ростиславович Паралюк,
вул. Старицького, 16-а, м. Сарни, Рівненська обл., 34500,
тел. 8 (03655) 3-40-31

...астильба, айстри, геленіум, маклейя, очитки, флокси та інші багаторічники (50). Саджанці кущів (7).

Ніна Олексіївна Сергієнко,
вул. Андрющенко, 66, м. Старобільськ,
Луганська обл., 92700

...продається колекція, повністю або частково за видами рослин. Найкращі, великоплідні сорти суниці (понад 100); чорної, червоної, білої смородини (61), малини (36), аґрусу (23). Оптові партії саджанців суниць, смородини, малини, аґрусу на загальну площу до 3 га.

Володимир Федорович Нікіпєлов,
вул. Шевченка, 76, с. Тубільці, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19611,
тел. 8 (050) 962-04-18; 8 (050) 183-03-47

...іриси, лілійники, гладіолуси. каталоги у ваших конвертах, а також на сайті www.Sadcvetov. kiev.ua

В.Ф. Трошкін,
пров. Тітенка, 1, м. Васильків, Київська обл., 08606,
тел. 8 (067) 952-32, 8 (04471) 5-28-89

...помідори (20), перець (20), огірки (7) та багато іншого. Реалізація протягом всього року, кожного сезону новинки. Каталог та пакет насіння безкоштовно – у вашому конверті з марками на 90 коп.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н, Чернігівська обл., 17461

...добірні найстійкіші сорти картоплі – поштою. Найвищі репродукції. Консультації. Ціни минулорічні.

О.П. Юренко,
вул. Артема, 1, с. Диканька,Полтавська обл. 38500,
тел. 8 (05351)9-16-97

...велику колекцію новітніх сортів картоплі світової селекції. Найвищі репродукції, розмноження на півночі України. Посилки 6–10 кг. Конверт – каталог.

Костянтин Юрійович Давидовський,
просп. Корольова, 2-в, кв. 64. м. Київ, 03134,
тел. 8 (044) 402-58-00, 8 (066) 212-99-70

...іриси, лілійники, гіацинти, нарциси, тюльпани. Конверт – каталог.

З.К. Глуменко,
вул. Щорса, 20, с. Кожанка,
Фастівський р-н, Київська обл., 08550

...шиншили дорослі і молодняк.

а/с 3, смт Голованівськ, Кіровоградська обл., 26500,
тел. 8 (050) 982-05-90

...допомогу в пошуку рослин. Список висилається безкоштовно у вашому конверті. Реалізуємо декоративні рослини.

О.І. Болотських,
а/с 17, м. Київ, 02105,
Банк даних колекціонерів рослин.

...насіння суперурожайних іспанських і кращих колекційних сортів помідорів, перцю, стевії медової, лікарських рослин з рецептами та ін. Конверт – каталог.

П.М. Олексюк,
вул. Київська, 12/188, м. Тернопіль, 46023

...чистокровних свиней мангалицької породи (мангали), угорських м'ясних.

Тел. 8 (04849) 6-19-81, 8 (097) 271-91-12

...в'єтнамські поросята.

Миколаївська область,
тел. 8 (05133) 2-32-68

...качки – мандаринки.

Тел. 8 (05361) 93-225

...саджанці, живці 120 нових комплексностійких сортів винограду. Найкращі сорти малини. Штамбові (дерево) аґрус, смородина, порічки. Суниця садова.

Тамара Онищенко,
вул. Санітарна, 19, м. Запоріжжя, 69118,
тел. 8 (0612) 96-67-56

...допомогу в організації високоприбуткової ферми акселераційного кролівництва. Племінні тварини. Програма співпраці. Вишліть конверт із зворотною адресою.

І.С. Царенко,
а/с 4411, м. Дніпропетровськ, 49087,
тел. 8 (056) 788-66-79

...корейські свині, молодняк і свиноматки.

вул. Колгоспна, 107, м. Васильків, Київська обл., 08600,
тел. 8 (271) 2-14-81, 8 (066) 753-21-19, 8 (066) 785-12-05

...корейські свині, молодняк та поросні свиноматки.

вул. Червоноармійська, с. Розкішна,
Ставищенський р-н, Київська обл., 09440,
тел. 8 (096) 314-64-96

...плодоносні кімнатні рослини: лимон, апельсин, банан, пепіно, мурайя, карисса, наранхілла... Конверт – каталог.

С.Ю. Рябов,
а/я 50, м. Українка, Київська обл., 08720

...в'єтнамські, корейські, травоїдні, скороплідні, поросні свиноматки.

Тел. 8 (067) 501-56-81, 8 (067) 509-57-80

...корейські поросята великої породи. Доставка – Бердичів, Київ, Житомир.

Тел. 8 (095) 345-94-31

До святкового столу

Салат „Новорічний"

Щоб приготувати салат, треба мати: 6 круто зварених яєць, дві морквини, 6 картоплин, зварених у „кожушку", одне яблуко, два солоні огірки, склянку зеленого горошку, одну цибулину, один червоний перець, трохи зеленої цибулі, баночку майонезу, одну чайну ложечку цукру. Сіль кладемо за смаком.

Овочі почистити і нарізати кубиками. Додати кисле яблуко, потерте на тертушці з великими дірками, зелений горошок, цукор, сіль. Заправити майонезом і викласти до салатниці. Яйця розрізати навпіл, вибрати жовтки, подрібнити їх і присипати рівномірно салат. Половинки білків викласти по колу у вигляді циферблата годинника. Соломкою нарізати червоний перець і на „циферблаті" позначити „години". Із моркви зробити „стрілки годинника" і викласти їх так, щоб мала „стрілка" вказувала на 12, а велика – на 11.

Рецепт цього салату надіслала Людмила Юріївна Тарасова з с. Ждани Лубенського району Полтавської області.

Салат із оселедця

Треба мати: 300 г солоного оселедця, 200 г картоплі, 50 г білої дрібної квасолі, 100 г яблук, 50 г цибулі, 100 г солоних огірків, 4–5 ложок олії, сіль, цукор, оцет, перець кладемо за смаком, 30–50 г гірчиці, 1 ложку дрібно посіченої зеленої цибулі.

Квасолю промити і замочити у воді на 12 год. Відварити у тій же воді. Картоплю зварити, очистити й охолодити, нарізати кубиками, додати охолоджену варену квасолю. Яблука, ріпчасту цибулю, філе оселедця, огірки нарізати дрібними кубиками. Додати за смаком олію, перець, цукор, оцет і гірчицю. Ретельно перемішати, викласти до салатниці і посипати зеленою цибулею.

Олію при бажанні можна замінити майонезом.

Заливний паштет

Треба мати: 600 г паштету, 2 яйця, 150 г консервованого зеленого горошку, 3/4 літра м'ясного желе для заливки. Перш за все готуємо желе. Відварюємо разом з овочами (морква, цибуля, петрушка, сіль) 700 г будь-яких кісток з шматочками м'яса. Варимо на слабкому вогні 3–4 год.

Якщо бульйон вийшов темний, його при бажанні можна освітлити, вливши тоненькою цівочкою та безперервно помішуючи 2 збиті білки яєць. До бульйону можна також вкинути чисто вимиті та потовчені шкаралупки яєць. Відціджуємо бульйон через 2–3 шари чистої марлі. До ледь теплого бульйону додаємо желатин. Коли желатин розчиниться, бульйон знову треба процідити і довести до кипіння, щоб був стерильним.

Паштет готуємо так. Очищену будь-яку печінку разом із шматочками моркви та сала варимо 10–15 хв, відціджуємо, пропускаємо через м'ясорубку разом із смаженою цибулею. Пропорція продуктів довільна, це залежить від смаків. Додаємо вершкове масло і ретельно вимішуємо.

Паштет викладаємо на чистий зволожений квадратик тканини і згортаємо за її допомогою у форму ковбаски.

Готовий паштет ставимо в холодильник. А тим часом беремо продовгувате або кругле блюдо і заливаємо дно тонким шаром готового желе. Коли желе охолоне, на нього треба викласти шматочки охолодженого паштету так, щоб між шматочками паштету можна було викласти кружальця круто зварених яєць. Блюдо по периметру треба прикрасити зеленим горошком. Желе заливаємо і охолоджуємо у два прийоми. До святкового столу подаємо з хріном.

Крокети із рису

Щоб приготувати крокети, треба мати: 300 г рису, 30 г будь-якого твердого сиру, 2–3 столові ложки (80 г) жиру, 2 яйця, 50 г цибулі, 1 ложку з верхом подрібненої зелені кропу, 50 г панірувальних сухарів.

Рис відварити у підсоленій воді, а якщо є можливість, то у м'ясному бульйоні. Рис повинен бути м'яким, густим, а вода

зовсім википіти на малому вогні (треба стежити, щоб рис не підгорів). Готовий рис треба перекласти в миску і охолодити. Додати підсмажену цибулю, тертий сир, подрібнену зелень, сіль, перець за смаком, вбити яйця і все ретельно перемішати.

Вологими руками сформувати крокети у вигляді кульок або медальйонів однакового розміру, обкачати у панірувальних сухарях і обсмажити в киплячій олії до золотистого кольору. Виймати на сито або кухонний рушник, щоб жир стік. Крокети подають як гарнір до будь-яких страв, наприклад, до котлет або тюфтельок.

Тюфтелі у сметані

Треба мати: 300–400 г філейного м'яса або риби, 1–2 цибулини, 2–3 яйця, 2–3 скибочки білого хліба. Сіль і перець – за смаком.

Усі складові (крім яєць) двічі пропустити через м'ясорубку, додати яйця, вимішати і вологими руками сформувати тюфтелі, обсмажити їх на олії до золотистого кольору, перекласти у товстостінний казанок, залити густою сметаною і тушкувати до готовності.

Смажені гриби

Гриби готуємо так: 1,5 кг шампіньйонів миємо, ріжемо на поздовжні шматочки, що зберігають форму гриба. Гриби, не всі одразу, а частинами, викладаємо на сковорідку без жиру і, помішуючи, чекаємо, коли випарується вода. Тільки після того додаємо олію, дрібно посічену цибулю, а потім – сметану і тушкуємо до готовності. Такі гриби можуть бути самостійною стравою або слугувати начинкою до інших страв.

Макарони з грибами

Треба купити коробку коротких макаронів з широкими отворами. Відварити їх у підсоленій воді. Промити, охолодити і начинити смаженими грибами. Викласти на деко. Кожну макаронину змастити будь-яким жиром і запекти в гарячій духовці, щоб зарум'янились. Подати до столу, поливши сметаною або майонезом.

Святковий бісквіт з м'ясом

Щоб приготувати тісто, треба мати: 180 г борошна та 5 яєць.

Щоб приготувати начинку для торта, треба мати: 300–400 г будь-якого смаженого або вареного м'яса, пропущеного через м'ясорубку, 50 г цибулі, 30 г жиру, 3–4 ложки сметани, сіль, перець, 1 ложку рубленого зеленого кропу та петрушки.

Спочатку готуємо начинку. Смажене або варене м'ясо пропускаємо через м'ясорубку, додаємо до нього підсмажену до золотистого кольору цибулю, сметану, подрібнену зелень. За смаком додаємо сіль та перець. Якщо начинка надмірно густа та сухувата, треба додати 3–4 столові ложки бульйону. Начинка готова.

Форму для торта густо змащуємо жиром і готуємо тісто. Жовтки ретельно збиваємо до утворення піни. Додаємо борошно і сметану (1 ст. ложка), солимо. Половину тіста виливаємо у форму. На тісто рівномірно викладаємо м'ясний фарш. Краще вийде, якщо взяти м'ясо рукою і рівномірно розкласти. М'ясо треба накрити тістом, що залишилося. Вирівняти верх і поставити випікати до не дуже гарячої духовки на 30–40 хв. Коли бісквіт підрум'яниться і краї відстануть від форми, його треба обережно вийняти з духовки так, щоб він не осів, трохи охолодити, прикласти дощечку і обережно за її допомогою перекласти на блюдо. І тільки потім бісквіт треба порізати на порції. М'ясний бісквіт їдять як гарячим, так і холодним. Зверху на новорічному бісквіті можна із гілочок петрушки та кропу викласти форму ялинки.

Тістечка із листкового тіста з кремом

Для тіста треба мати: 300 г вершкового масла або маргарину, 100 г борошна.

Для основного тіста: 200 г борошна, 1 маленьке яйце, 0,5 ложки 6%-ного оцту, 0,5 ложки води.

Спочатку готуємо тісто з маслом: борошно треба просіяти, покласти до нього масло і перетерти руками так, щоб утворилась однорідна маса. Потім готуємо основне тісто. З борошна, води, оцту та яйця замішуємо тісто так, як на вареники. Ретельно перемішуємо. Розкачуємо у вигляді круга, середина якого має бути товстішою, ніж краї. На середину круга викладаємо тісто з маслом, якому попередньо надали форму прямокутника. Складаємо тісто конвертиком і злегка розкачуємо качалкою, щоб тісто не потріскалось. Надаємо тісту вигляд прямокутника, складаємо втроє, загортаємо у рушник і ставимо до холодильника. Повторюємо розкачування та охолоджування тіста ще тричі (не враховуючи перший раз) через 15–20 хв. Останній раз розкачуємо тісто завтовшки 1 см. Викладаємо за допомогою качалки на деко і ставимо випікати за температури 250°С на 15–20 хв. Коли тісто зарум'яниться і набуде світло-золотистого кольору, його треба вийняти і охолодити.

Якщо ви не хочете гаяти час на приготування домашнього листкового тіста, то його можна купити в магазині.

Щоб приготувати крем для листкових тістечок, треба мати: 0,5 л молока, 4 жовтки, 80–100 г цукру, пакетик ванільного цукру, 30 г крохмалу, 30 г цукрової пудри для обсипки.

Жовтки і ванілін перетираємо з цукром до утворення пишної однорідної маси. Молоко треба розлити у дві склянки. Одну склянку закип'ятити, холодне молоко з'єднати з крохмалом, перемішати і поступово влити, помішуючи, кипляче молоко. Все разом, помішуючи, довести до кипіння, з'єднати з перетертими цукром, жовтками і ваніліном. Посуд, у якому знаходиться крем, треба поставити на водяну баню і тримати, помішуючи, поки не загусне. Потім посуд треба поставити у холодну воду, продовжуючи зрідка помішувати. Випечене тісто разділити упоперек на дві рівні частини. На одну частину викласти рівний шар крему і прикрити другою частиною тіста. Гострим ножем підрівняти краї. Верхню частину тіста великими ножицями надрізати квадратами. За цим надрізом гострим довгим тонким ножем розрізати коржі на порції, але так, щоб не притискати, а ніби пиляти, щоб крем не витік. Кожне тістечко обсипати з боків цукровою пудрою, а зверху кондитерським шприцом, наповненим маслом, збитим з цукром, намалювати форму ялинки і „2007" або зробити надпис „З Новим роком!". Отож, фантазуйте!

Смачного всім!

Рецепти надіслала ***Марія Ковалюк***
з м. Щолкіне, Крим

«ЯБЛУНЬКА» - ТВІЙ ЖУРНАЛ ПРО ПРИРОДУ!

1

2

3

4

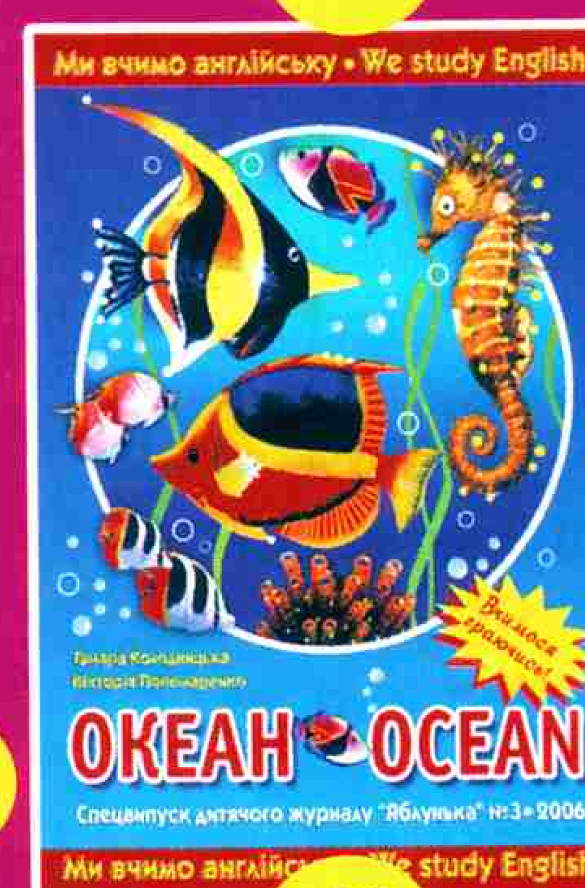
5

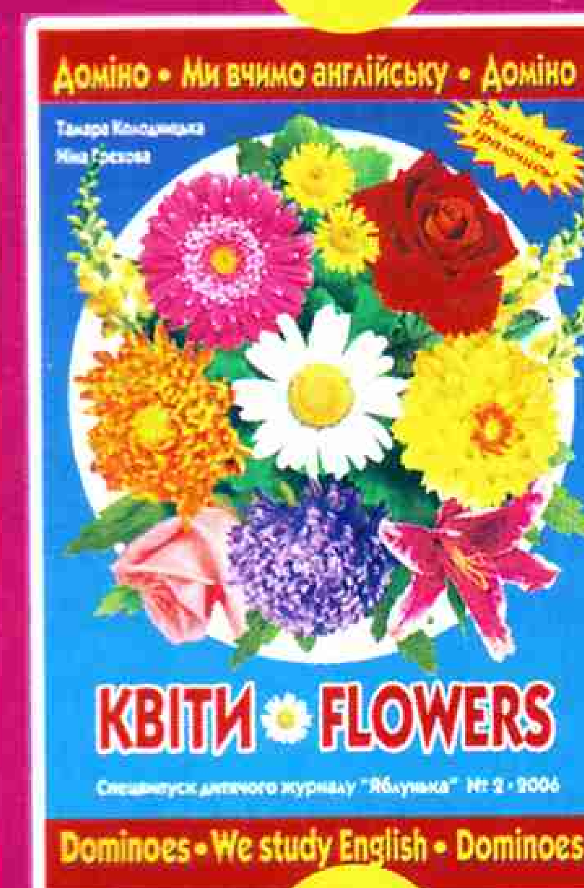
11

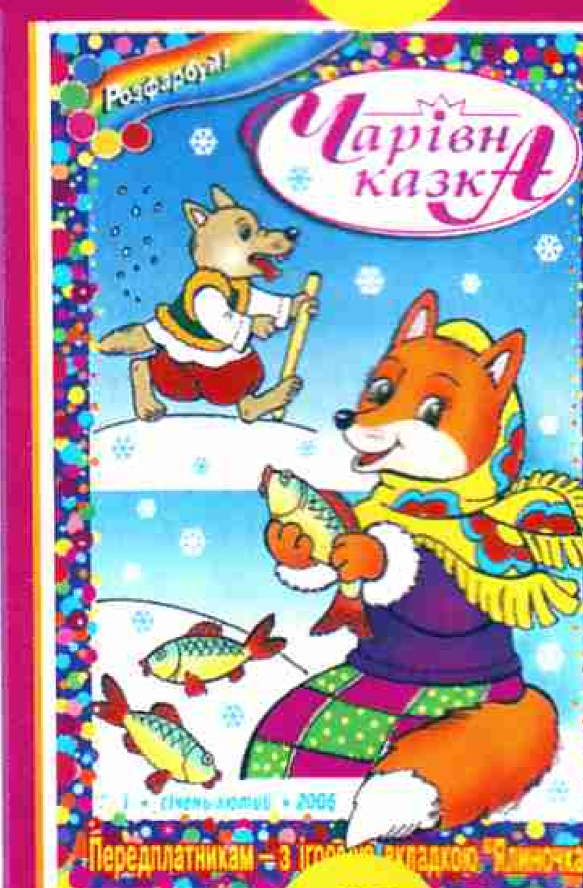
12

13

14

15

21

22

Малятам і школярам, вихователям і вчителям!

"Забави" **(Комплект №1): Журнали з іграшками-саморобками** ***(казки-театри: "Червона шапочка"*** **(№ 23),** ***"Колобок"*** **(№ 24)) та журнали з ігровими вкладками** ***"Веселі малята"*** **(№21),** ***"Мій садочок"*** **(№ 11). Вартість комплекту в редакції — 20 грн. Вартість з пересилкою — 25 грн.**

"Різдвяний подарунок" **(Комплект №2): Гра** ***"Ялиночка"*** **№2, журнали** ***"Яблунька"*** **(№ 3, 4), журнали-розфарбовки (№ 5, 15), іграшки-саморобки (№1). Вартість комплекту в редакції — 12 грн., з пересилкою — 17 грн.**

"Ігровий комплект" **(Комплект №3): Українсько-англійські ігри** ***"Океан"*** **(№ 13) та** ***"Квіти"*** **(№14), настільні ігри** ***"Веселі малята"*** **(№22) та** ***"Ялиночка"*** **(№2), іграшки з паперу (№12). Вартість комплекту в редакції — 15 грн., вартість з пересилкою — 20 грн.**

Усі видання, розміщені на цих сторінках, або комплекти можна придбати в редакції або замовити післяплатою. Для колективних замовлень та оптових покупців діє гнучка система знижок.

Умови пересилки. Для оформлення замовлення необхідно написати потрібні вам номери журналів або комплектів та їхню кількість. Гроші наперед і в конвертах не висилайте. Чітко пишіть повну адресу з індексом, прізвище, ім'я, по батькові.

Замовлення надсилайте за адресою: Журнал "Яблунька". вул. Краківська, 20, Київ-94, 02094. Тел. 223—22— 58, тел./факс (044) 223—22—59.

23

24

25

26

27

"ЧАРІВНА КАЗКА": ПРОЧИТАЙ І РОЗФАРБУЙ!

6

7

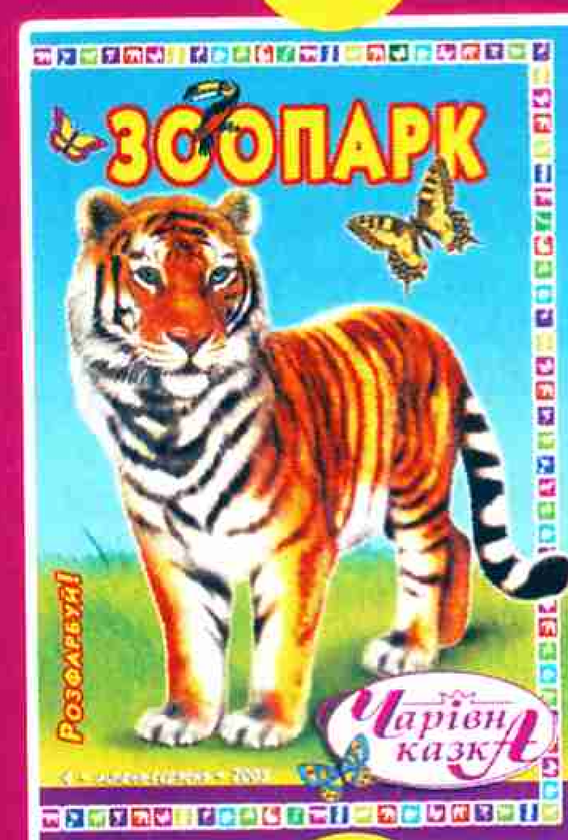
8

9

10

16

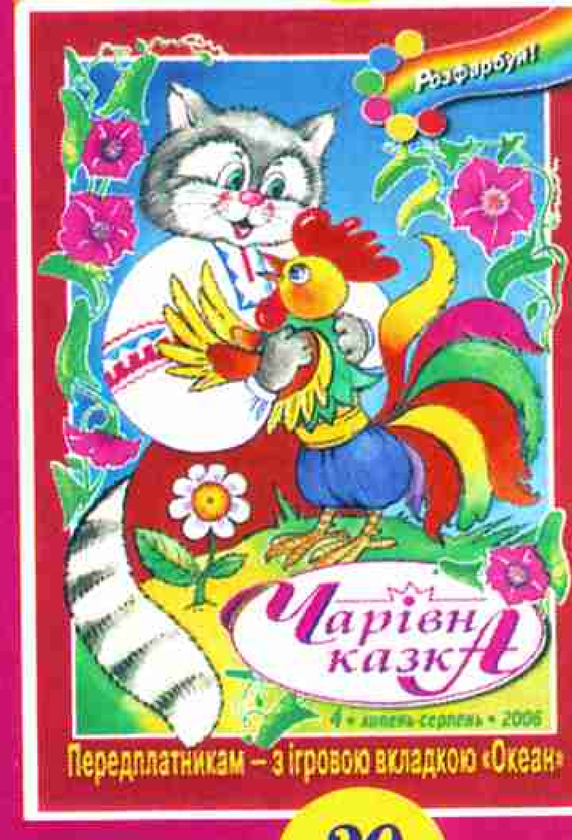
17

18

19

20

Шановні читачі! Пропонуємо варіанти передплати на 2007 рік!

Журнал "Яблунька"

Найкраще розважально-пізнавальне видання для дітей віком 4—12 років. Щономера 100 подарунків для дітей і батьків, спеціальні подарунки для дитячих бібліотек. 32 сторінки цікавої та корисної інформації малятам і школярам, батькам і вчителям. Передплатний індекс 40306

Вартість видання з доставкою — 23 грн. 52 коп.

"Чарівна казка" (*журнал-розфарбовка*)

Улюблені казки народів світу з малюнками-розфарбовками. Усі журнали-розфарбовки з веселими віршами, казками та оповідками, які ти бачиш на цій сторінці, можна придбати в редакції або замовити післяплатою. Вартість 1 примірника в редакції — 1 грн. 25 коп. Передплатний індекс 01220.

Вартість видання з доставкою — 12 грн. 00 коп.

"Чарівна Яблунька"

Комплект журналів **"Яблунька"** + *журнал-розфарбовка* **"Чарівна казка"**. *Передплатний індекс 21870.*

Вартість комплекту з доставкою — 33 грн. 60 коп.

"Дім, сад, город" + "Яблунька"

Комплект журналів (щомісячна передплата). Передплатний індекс 22432. На рік: 6 журналів "Яблунька"+ 12 журналів "Дім, сад, город".

Вартість видання з доставкою — 66 грн. 78 коп.

"Дім, сад, город" + "Яблунька"

Комплект журналів (передплата на рік) Передплатний індекс — 90260.

Вартість видання з доставкою — 54 грн. 78 коп.

Економна передплата на рік — дешевше на 20%!

Журнали "Дім, сад, город" і "Яблунька" — видання для всієї родини. Цікаве та корисне батькам і дітям.

Оберіть свій варіант передплати на 2007 рік!

"Яблунька" — радість усім: і дорослим, і малим!

28

29

30

31

32

У 2006 РОЦІ МИ ДРУКУВАЛИ

"Дім, сад, город" № 1

"Дім, сад, город" № 2

"Дім, сад, город" №3

"Дім, сад, город" № 4

"Дім, сад, город" № 5

"Дім, сад, город" № 6

"Дім, сад, город" № 7

"Дім, сад, город" № 8

"Дім, сад, город" № 9

"Дім, сад, город" № 10

"Дім, сад, город" № 11

У номері:

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

З 1 грудня 2006 р. редакція журналу знаходиться за новою адресою: вул. Заболотного, 19 (Інститут бджільництва), тел.: 223-22-58, тел./факс 223-22-59. Для листування залишається та ж адреса, що й була: вул. Краківська, 20, Київ, 02094.

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№ 12, грудень, 2006 р.

Головний редактор —
М. І. Халимоненко

Головний художник —
Т. П. Колодницька

Заступники головного редактора
Б. К. Донгаш, І. Ф. Куштенко

Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко

Літературний редактор —
М.П.Чернецька

Дизайн, верстка — **Н.Х.Дець**
Комерційний директор **Г.А.Донець**,
Реклама **В.В.Пацера**,
Оголошення **О.К.Шевченко**

E-mail:reclama@dimsadgorod.com

Розповсюдження, маркетинг
Т. І. Лазебник
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ
№ 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 29.11.2006 р.
Загальний тираж 143 134 прим.
Ціна договірна.

Адреса редакції та видавця:
вул. Заболотного, 19,
Київ-143, 03143.
Тел.: (044) 223-22-58,
тел./факс: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні
ТОВ «Новий друк».
м., Київ, вул. Магнітогорська, 1.
Тел.: (044) 559-73-19;
тел./факс: (044) 292-80-50.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — **22430**.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — **22431**.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — **22432**.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — **22433**.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — **22434**.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — **21871**.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — **21869**.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — **90245**.

Індекс 74142

Передплачуйте наші видання!

Всеукраїнський щомісячний виробничо-практичний журнал

Дім, сад, город

Журнал "Дім, сад, город" видається з 1989 року. Найпопулярніше в Україні, справді народне видання для всіх, чиє життя і праця пов'язані із землею.

Журнал "Дім, сад, город" (укр.). Передплатний індекс 74142
Журнал "Дом, сад, огород" (рос.). Передплатний індекс 22429

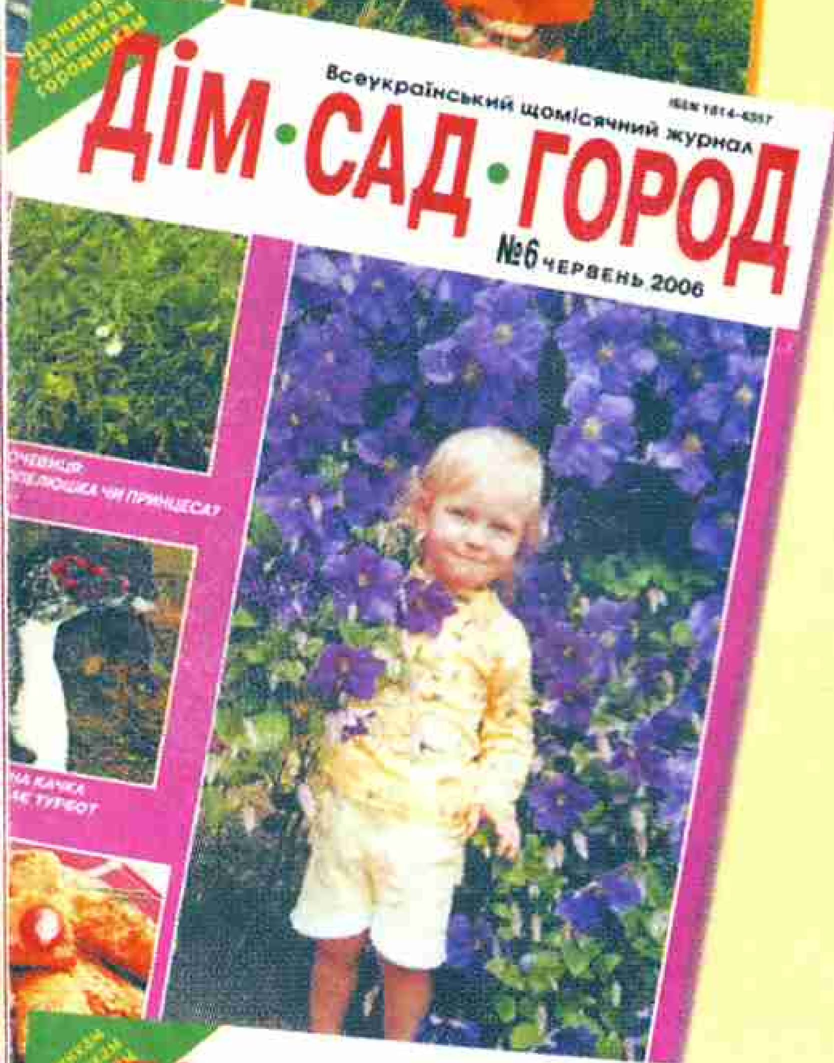
"Будьмо здорові" — щомісячне видання з проблем охорони здоров'я. Публікації медиків-практиків, діячів української та світової медичної науки, досвід народних цілителів і травознаїв.
Передплатний індекс 74063

"Пасіка" — українсько-чеський щомісячник з практичними порадами як для досвідчених бджолярів, так і для початківців. Вміщує багато корисної та цікавої інформації стосовно використання цілющих властивостей меду.
Передплатний індекс 74429

"Квіти України" — єдине в Україні спеціалізоване ілюстроване видання для квітникарів. Рекомендації досвідчених фахівців стосовно ведення всіх галузей квітникарства, розповіді про кращі сорти квітів, ботанічні сади, публікації відомих селекціонерів.
Передплатний індекс 74275

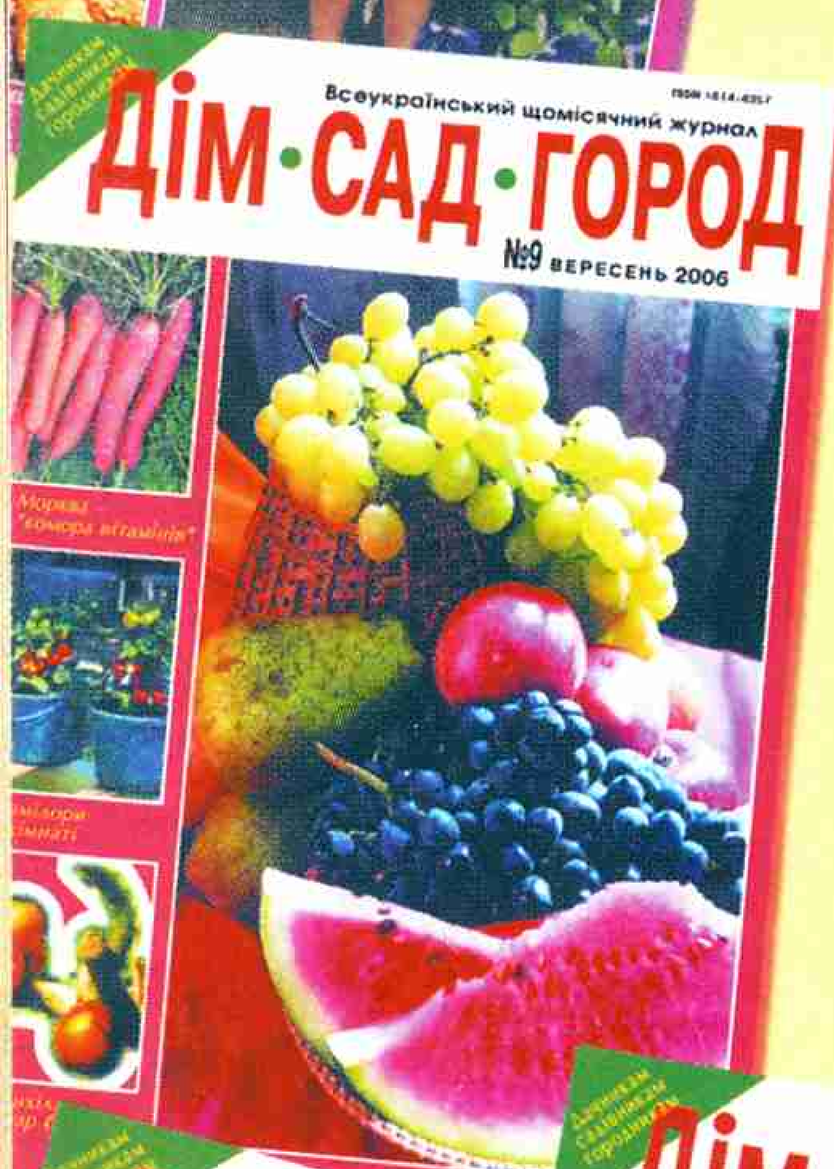

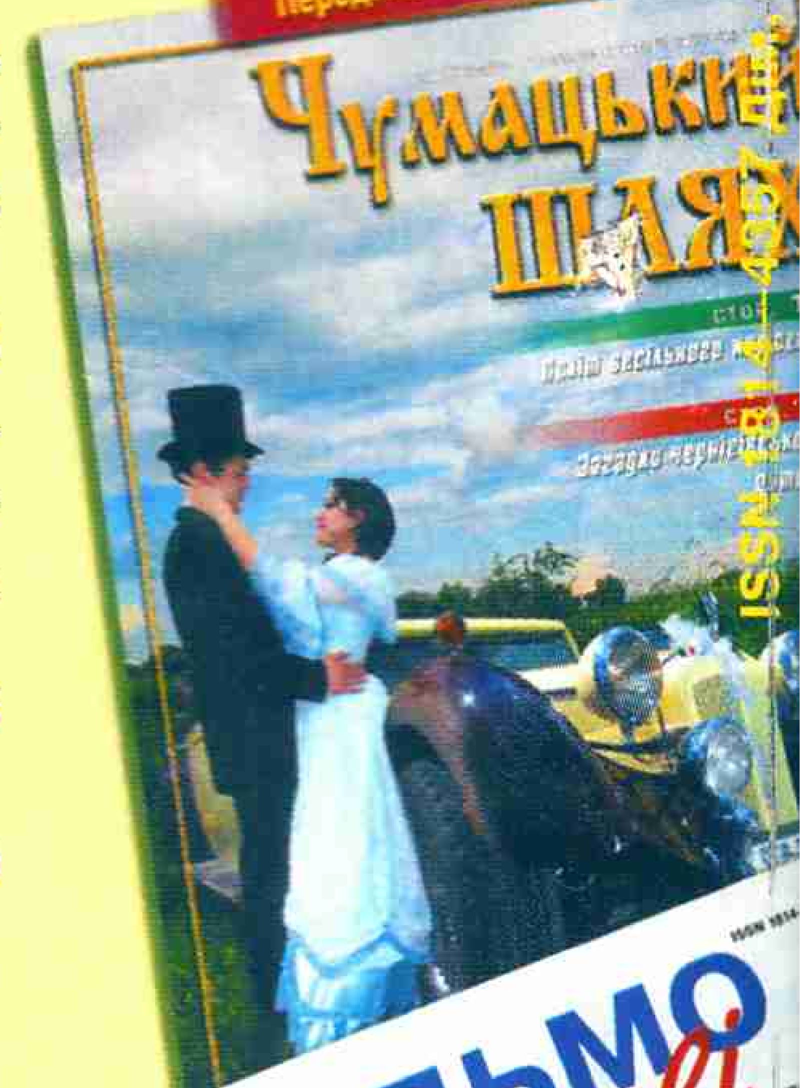

"Виноград. Вино" — журнал для виноградарів-любителів і професіоналів. Розповіді про випробувані та нові сорти винограду, поради щодо боротьби з хворобами і шкідниками, рецепти виготовлення найрізноманітніших вин.
Передплатний індекс 40305

"Туризм сільський зелений" — щоквартальне видання для всіх, хто бажає відпочити в сільській місцевості або надати свою садибу для відпочинку. Досвід в цій галузі інших країн.
Передплатний індекс 40307

"Чумацький шлях" — для тих, хто цікавиться історією, культурою, звичаями народів світу. Подорожі, пригоди, знахідки.
Корисний для вчителів, студентів, школярів.
Передплатний індекс 22436

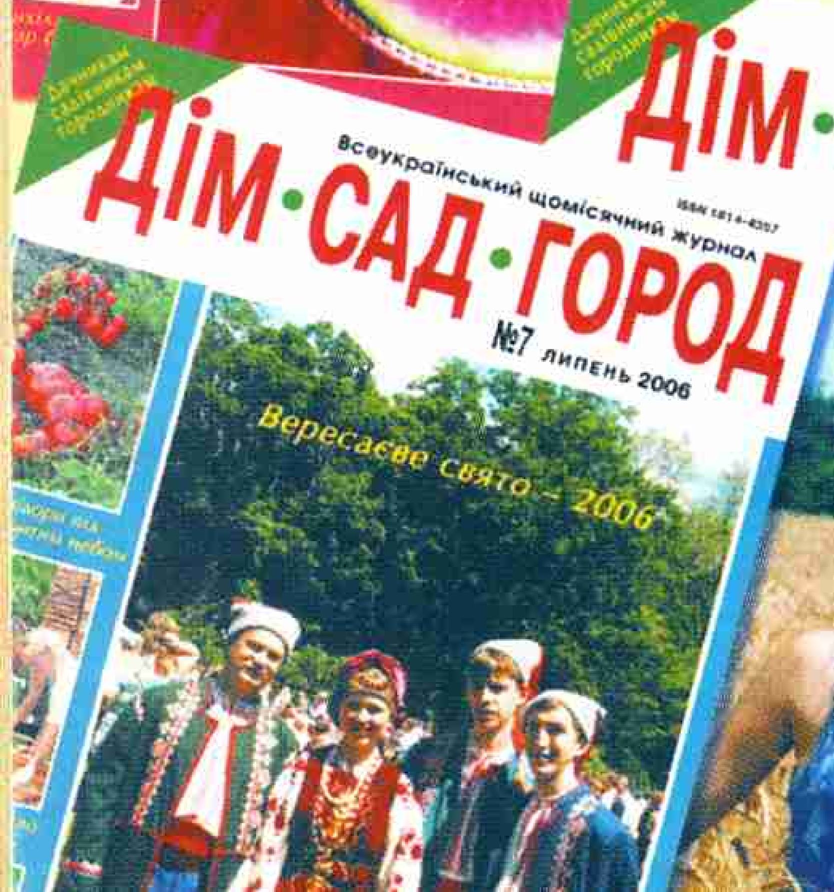
"Календар садівника і городника" — журнал, який порадить садівникам і городникам, у які строки найкраще проводити ті чи інші роботи, яким сортам віддати перевагу, як захистити насадження від шкідників і хвороб.
Передплатний індекс 30203

"Яблунька" — багатоілюстроване видання для дошкільнят і школярів. Цікаво, захоплююче розповідає про таємниці природи, походження тварин, рослин. Флористика, казки, легенди, дитяча пошта, конкурси, вікторини, ігрові завдання, призи.
Передплатний індекс 40306

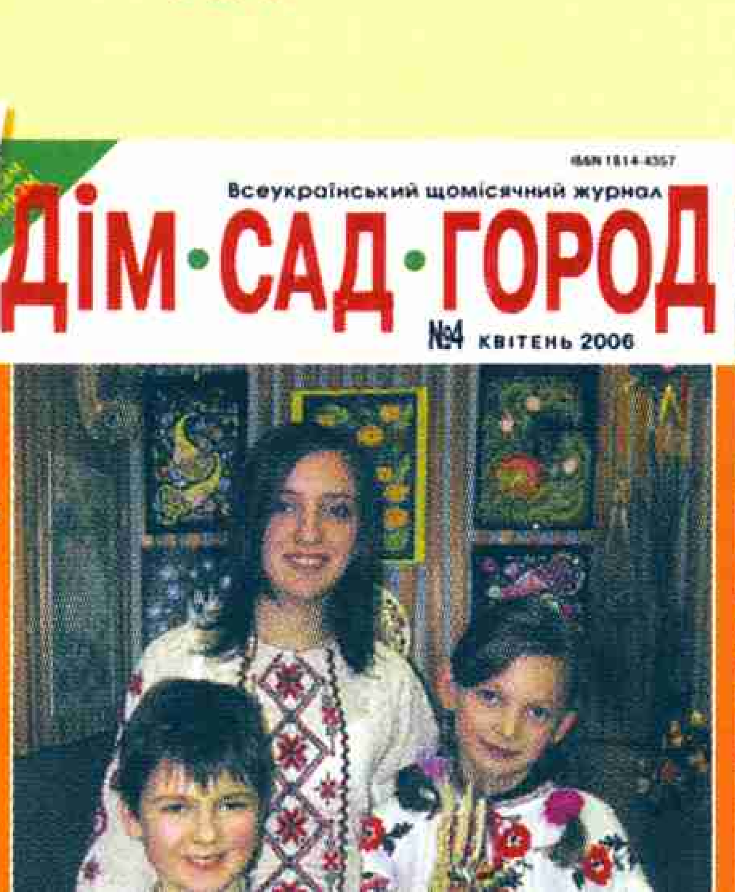
"Яблунька" з двомісячним додатком **"Чарівна казка"**.
Передплатний індекс 21870

Усі наші видання можна передплатити з будь-якого наступного місяця поточного року в усіх відділеннях зв'язку України

ISSN 1814-4357 Дім, сад, город, № 12, 2006. 1—32с. Ціна договірна